

SZAKDOLGOZAT

Molnárné Nagy Andrea

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
pénzügy és számvitel alapképzési szak

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉS A VÁLLALAT

Belső konzulens: Szabóné Dr. Benedek Andrea
egyetemi docens

Belső konzulens intézete/tanszéke:
Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
Agrárlogisztika, Kereskedelem és
Marketing Tanszék

Készítette: Molnárné Nagy Andrea

Gyöngyös
2024

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés és célkitűzések.....	2
2. Szakirodalmi áttekintés	3
2.1. A környezetvédelem fejlődéstörténete	3
2.2. Ökológiai lábnyom.....	4
2.3. Globális környezeti problémák	5
2.4. A fenntartható fejlődés koncepciója.....	6
2.5. A vállalati fenntarthatóság	10
2.6. Fenntartható fejlődés stratégiája az Európai Unióban és hazánkban	11
2.7. A környezetbarát vállalatirányítás eszközei	17
2.8. A Yettel Magyarország Zrt.	22
2.8.1. A Telenor/Yettel Magyarország Zrt. fenntarthatósági céljai	23
2.8.2. A Telenor/Yettel Magyarország Zrt. és a környezetvédelem	26
2.8.3. A Yettel Ház.....	28
2.8.4. A Telenor/Yettel vállalatirányítási rendszere.....	32
2.9. A Vodafone Magyarország Zrt. és a Magyar Telekom Nyrt. fenntartható fejlődéssel kapcsolatos erőfeszítései	38
3. Alkalmazott módszerek (anyag és módszer).....	40
4. Eredmények és értékelésük (megvitatás)	42
4.1. A magyarországi mobilszolgáltató vállalatokról szóló piackutatásom eredménye	42
4.1.1. A környezettudatosság vizsgálatának kutatási eredményei	42
4.2.2. A környezettudatosság és a demográfiai kutatás eredménye	50
5. Következtetések és javaslatok	55
6. Összefoglalás.....	56
7. Irodalomjegyzék.....	57
8. Ábrák és táblázatok jegyzéke	63
9. Mellékletek.....	64
10. Nyilatkozatok	74

1. Bevezetés és célkitűzések

Napjainkban a globális környezeti problémák felmerülésével a fenntartható fejlődés megvalósulásának kérdése égetően fontossá vált. „A nemzetközi politikában széleskörűen elfogadott, az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottságában (Brundtland Comission, 1987) megadott meghatározás szerint: »...a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk szükségleteinek kielégítését«. A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata (Tokio, 2000) szerint pedig: »a fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg«¹. A fenntartható fejlődés fogalma szoros kapcsolatban áll a környezetvédelemmel, így dolgozatomat a környezetvédelem kialakulásának rövid áttekintésével kezdem. Ezután rátérek a fenntartható fejlődés fogalmának történelmi hátterére, kialakulására, meghatározására. Országunk uniós tagállam, ezért röviden érintem az Európai Unió (a továbbiakban EU) fenntartható fejlődés stratégiáját, a globális környezeti problémákat, illetve Magyarország fenntartható fejlődés stratégiáját. Felvázolom a környezetbarát vállalatirányítás eszközeit, alapelveit, érintem a vállalatok fenntarthatósági besorolását. A vállalkozások mindennapi tevékenységük során elsősorban a környezetbarát technológiák használatára való áttéréssel, végeredményben a felhasznált természeti inputok és a szennyezések csökkentésével járulhatnak hozzá a természeti erőforrások megőrzéséhez. Dolgozatom a fenntartható fejlődést vállalati oldalról próbálja megközelíteni, így országunk három meghatározó mobilszolgáltatójának fenntarthatósági jelentésein keresztül értékelem a fenntartható fejlődés érdekében tett lépéseiket. A Yettel Magyarország Zrt. fenntarthatósági stratégiáját részletesebben, míg a két másik vállalat ugyanezen stratégiáját pedig táblázatos formában tekintem át. A hazai mobilszolgáltatókról a fenntartható fejlődés vonatkozásában piackutatási primer kutatást² végeztem a Facebookon online kérdőív formájában, amelynek az eredményeit dolgozatom legutolsó fejezetében veszem számba. Remélem, hogy dolgozatommal egy tisztább kép rajzolódik ki a hazai vállalatok erőfeszítéseiről és a vállalati fenntarthatóság megvalósulásának fontosságáról.

¹ Csermely Á. (2013): *A fenntartható fejlődés makrogazdasági mutatói*. Budapest: Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács. 3 o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://www.parlament.hu/documents/1238941/0/NFFT_mt_14_makrogazdasagi_mutatok_2013.pdf/26291a59-8140-6688-a5a7-bff3e27a5835?t=1614069614029

² Malhotra N. K., Simon J. (2017) *Marketingkutatás*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A környezetvédelem fejlődéstörténete

A környezetvédelem, mint társadalmi mozgalom a 20. század 60-as éveiben alakult ki az Amerikai Egyesült Államokban. 1962-ben egy amerikai újságíró, Rachel Carson megírta a *Néma tavasz* című művét, melyben a természetben felhasznált kémiai anyagok kedvezőtlen biológiai hatására hívta fel az olvasói figyelmét. Ez a könyv, bár nem tudományos mű, de felrázta az amerikai társadalmat, és hozzájárult ahhoz, hogy a környezetvédelem társadalmi mozgalommá váljon. Ennek a könyvnek a megjelenésétől számítható, hogy a környezetvédelem fogalma bekerült az emberek közgondolkodásába.

Az Amerikai Egyesült Államokban az első *Föld Napja* rendezvényt 1970. április 22-én tartották meg, országsszerte 20 millió ember részvételével. A rendezvény a népszerűségét a médiának köszönhette. A résztvevő emberek tiltakozásukat fejezték ki a környezet rombolásával szemben. Azóta a többi kontinensen is minden év április 22-én emlékeznek meg a Föld napjáról, melyen kiértékelik a helyi és a globális problémákat.

1968-ban fontos eseménynek számított a Római Klub létrejötte. A klub célja a felmerülő problémákkal kapcsolatos megoldások feltérképezése. Első jelentésük 1972-ben *A növekedés határai (Limits to Growth)*³ címmel jelent meg⁴, melyben arra a következtetésre jutottak, hogy a 21. század közepére globális környezeti katasztrófa léphet fel, kimerülnek a természeti erőforrások, drámai módon megnő a környezet szennyezettsége, a Föld egyre növekvő lakosságát egyre nehezebb lesz megfelelő mennyiségű és minőségű élelemmel ellátni. Mindezek elkerülésére kidolgozták az ún. globális egyensúly elnevezésű koncepciójukat, melyben javaslatot tettek a népesség csökkentésére, az ipari termelés korlátozására és a meg nem újuló természeti erőforrások felhasználásának módjára.⁵ A fejlődő országok politikusai és tudósai ellenérzéssel fogadták ezt a jelentést. A jelentés óriási érdeme, hogy felrázta a világ lelkiismeretét. Az UNESCO *Ember és bioszféra programja* további lényeges előrelépést

³ Meadows D.H., Meadows D. L., Randers J., Behrens III. W. W. (1972): *The Limits to Growth*. New York: Universe Books.

⁴ Gyulai I. (N. a.): *Kérdések és válaszok a fenntartható fejlődésről*. Budapest: Magyar Természetvédők Szövetsége. 4. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/71/kornyezetpolitika-altalanos-elvek-es-alapveto-keretek>

⁵ Meadows D.H., Randers J., Meadows D. L. (2005): *A növekedés határai. Harminc év múltán*. [H. n.]: Kossuth Kiadó.

jelentett. Ebben a nemzetközi együttműködési programban azt vizsgálták, hogy az egyes éghajlati övezetek élővilága, és az emberi tevékenységek között milyen kölcsönhatások alakultak ki.

1972. június 5-én az ENSZ Stockholmban szervezett világkonferenciát a környezet degradálódása és a környezetszennyezés témakörében. Azóta június 5-e minden évben a Környezetvédelmi Világnap emlékeztető napjává vált. Az ENSZ stockholmi *Emberi környezet konferenciájának* eredményeként elfogadták az alábbiakat⁶:

- nyilatkozatot az emberi környezetről,
- nyilatkozatot az irányelvekről,
- akcióprogramot – 109 javaslattal.

Határozat született az ENSZ-ben az *Egyesült Nemzetek Környezeti Programja* felállításáról. A konferencia hatására kialakultak nemzeti szinten is a környezetvédelmi politikák és létrehozták az állami környezetvédelmi szervezeteket.

2.2. Ökológiai lábnyom

Jelenleg az emberiség már meghaladta bolygónk eltartóképességét. Az ún. „ökológiai lábnyom” koncepciója értelmében az emberiség másfél Föld ökológiai kapacitását használja fel, ám még bőséggel vehet el erőforrásokat, de sajnos a jövő nemzedékek kárára. Sokáig nem volt eszközünk, hogy megmérjük mekkora terhelést gyakorolunk a környezetünkre. Az 1990-es évek közepén azonban két kanadai tudós, William E. Rees és Mathis Wackernagel munkásságának köszönhetően ismerhette meg a világ az ökológiai lábnyom kifejezést. A két ökológus az *Ökológiai lábnyomunk* címmel magyarul is megjelenő könyvükben⁷ fejtették ki nézeteiket, amelyek szerint a természet erőforrásait használjuk fel, amikor étkezünk, fűtünk, mosakodunk, megtankoljuk az autónkat. Mindezeket hulladékok formájában adjuk vissza a környezetünknek. Az elfogyasztott javak megtermeléséhez és a hulladékok semlegesítéséhez is területre van szükség. Ezt a területnagyságot fejezi ki az ökológiai lábnyom egy személyre, egy településre, egy vállalkozásra, egy országra vagy a Föld összes lakójára vonatkoztatva. Az ökológiai lábnyom egy ember vagy egy adott terület népességének a természetre gyakorolt

⁶ Czikovszky T., Mészáros L., Toldy A. (2019): *A fenntartható fejlődés technológiái*. Budapest: Akadémiai Kiadó. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

https://mersz.hu/dokumentum/m540afft_15 2.4. Stockholmi ENSZ-konferencia az emberi környezetről, 1972

⁷ Wackernagel M., Rees E. W. (2001): *Ökológiai lábnyomunk*. [H. n.]: Föld Napja Alapítvány. 19. o.

hatása egy hektárban kifejezett mutatószámmal. Az ökológiai lábnyom az a terület, ami károsodás nélkül meg tudja termelni az aktuális életvitelünkhöz szükséges javakat (élelem, energia). Az átlagos egy főre eső ökológiai lábnyom⁸ 2,2 hektár, de valójában minden emberre csupán 1,8 hektár jut. Ennek alapján 2007-ben az emberiség ökológiai lábnyoma másfél bolygó volt.⁹ Ennyi bolygóra lenne szükség, hogy biztosítsa erőforrásainkat, és elnyelje hulladékainkat. A bolygónk nem tudja eltartani a jelenleg már több mint 8 milliárd embert, meghaladtuk a Föld eltartóképességét. A jelenlegi tendenciák folytatódása esetén 2030-ra már két bolygóra lenne szükség ehhez. Számos jelentés és statisztika támasztja alá a növekvő és szélsőséges egyenlőtlenségeket. Naponta 16 000 gyermek távozik el az élők sorából az éhség következtében. A fejlett nemzetek (amelyek körülbelül a Föld lakosságának 20 százalékát teszik ki) fogyasztják el a Föld javainak 88 százalékát. A 48 legszegényebb nemzet GDP-je kevesebb, mint a világ három leggazdagabb emberének összesített vagyona. A demokrácia és a szabad piacgazdaság nem szüntette meg ezeket a különbségeket. Az ökonomizmus hatékony gépezete felgyorsulva darálja be örökölt természeti javainkat. Ha a világ népességét, a termelését (GDP) és a kereskedelem növekedését összevetjük az ökológiai lábnyom alakulásával, akkor láthatjuk, hogy nem a fejlődő országok szaporodó népessége használja el növekvő mértékben a Föld erőforrásait a szükségleteinek kielégítésére, hanem a fejlett országokban lakó csökkenő népesség.

2.3. Globális környezeti problémák

A fosszilis energiahordozók elégetése szén-dioxid kibocsátásával jár, ennek légkörbe jutása üvegházhatást vált ki, vagyis a hősugarak egy részét visszaveri a Föld felszínére. Fennáll a veszély, hogy így felmelegedés, klímaváltozás következik be. Az 1987-es Brundtland-jelentés¹⁰ a CO₂ kibocsátásának csökkentését eredményező intézkedéseket sürgetett. Az 1992-ben Rio de Janeiróban elfogadott *Éghajlatváltozási keretegyezmény* hiányossága, hogy nem tartalmazott meghatározott kötelezettségeket. Az 1997-ben Kiotóban megszületett jegyzőkönyv viszont már konkrét csökkentési adatokat tartalmazott, de ezt a

⁸ NAT Biológia 9–10. (B) I. kötet – VII. Fenntarthatóság – 52. *Az ökológiai lábnyom*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/fizika_10/lecke_03_009

⁹ Gyulai I. (2012): *A fenntartható fejlődés*. Miskolc: Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődés Alapítvány. 20. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mek.oszk.hu/15500/15563/15563.pdf>

¹⁰ Szlávik J. (szerk.) (2008): *Környezetgazdaságtan*. [H. n.]: Typotex Kiadó.

jegyzőkönyvet végül nem ratifikálták, csak bátorították az amerikai vállalatokat és lakosságot, hogy önkéntes alapon csökkentsék a CO₂ kibocsátásukat. A kormányok nagyon lassan reagálnak a globális problémákra. Az ENSZ hatalmas utat járt be az első környezetvédelmi világkonferencia óta. A riói egyezménybe foglalt ígéretek ellenére a problémakezelés nagyon lassan halad, mert a nemzetek elsősorban a saját anyagi boldogulásukat tartják szem előtt, az összehangolt globális lépéseket pedig konferenciáról konferenciára halogatják.

2.4. A fenntartható fejlődés koncepciója

A nyolcvanas évek elején egyre jobban felismerték, hogy a környezetvédelmi problémákat nem önmagukban lehet megoldani, hanem azt kizárólag a gazdaságpolitikával együtt lehet csak kezelni. Elkezdett kialakulni egy új koncepció, melyet *fenntartható fejlődés*nek neveztek el. 1984-ben az ENSZ Közgyűlésének határozatára megalakult a Környezetvédelmi és Fejlesztési Világbizottság. A bizottság 1987-ben fogadta el a *Közös jövőnk* jelentést¹¹, melynek fő üzenete a fenntartható fejlődés szükségességének felerősítése volt. Ez a jelentés tette széleskörűen ismertté a fenntartható fejlődés fogalmát, de az eléréséhez szükséges alapelveket is megfogalmazta. Ezek az alapelvek a következők:

- az életközösségek tisztelete és védelme,
- az emberi élet minőségének javítása,
- a Föld vitalitásának és diverzitásának a megőrzése,
- a nem megújuló erőforrások felhasználásának a minimalizálása,
- a Föld eltartóképességének határait nem túllépő növekedés,
- az egyéni magatartás és szokások megváltoztatása,
- a közösségek feljogosítása arra, hogy saját környezetükről gondoskodjanak,
- a nemzeti együttműködés kialakítása, a fejlesztés és védelem integrálása,
- globális megegyezés kikényszerítése.¹²

Az ENSZ 1992-es Rió de Janeiró-i *Környezet és fejlődés* címet viselő konferenciáján a fejlett országok vállalták, hogy bruttó nemzeti össztermékük 0,7%-át a fejlődő országoknak

¹¹ Kerekes S. (1998): *A környezetgazdaságtan alapjai*. Budapest: [K. n]. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mek.oszk.hu/01400/01452/html/>

¹² The World Commission on Environment and Development, (1987): *Our common future*. [S. i.]: Oxford University Press.

adják környezetkímélő technológiák bevezetésére. A fenntartható fejlődés fogalma az összes dokumentumban megjelent. Sajnos a riói elhatározásokból csak kevés valósult meg, így újabb világkonferenciát hívtak össze 2002 augusztusában a dél-afrikai Johannesburgban. A rendezvény az ENSZ *Világtalálkozó a Fenntartható Fejlődésről* címet kapta. Az elfogadásra kerülő dokumentumokban megerősítették a korábbi elveket, és a régebbi vállalások teljesítését szorgalmazták. Johannesburg¹³ nagy újdonsága az volt, hogy megjelent a fenntartható fejlődés társadalmi/szociális dimenziója is. Egy társadalom akkor tudja megőrizni a fenntartható fejlődését, ha kezeli az egészségügyi és élelmezési, valamint a túlnépesedésből vagy az elöregedő társadalmakból fakadó problémákat is. A fenntartható fejlődésnek tehát három alappillére van: a környezeti, a gazdasági és a szociális dimenzió, melyek összefonódva és egymást kiegészítve jelennek meg. Egyszerűbben megfogalmazva: a fenntartható fejlődés a környezeti, gazdasági és szociális érdekek harmonizációja.

A fenntartható fejlődés fogalmát először a természeti környezet elemeinek emberi felhasználásával kapcsolatban értelmezték, eszerint az a jelen generációk szükségletei kielégítésének korlátokat szab, és az a cél, hogy a természeti tőke a jövőben jelentkező igények felől nézve az idő folyamán ne csökkenjen. A fenntarthatóság az emberiség folytonos megújulását, a jövőért érzett felelősség cselekvésekben testet öltő tudatos érvényesítését, a változó környezethez való alkalmazkodását jelenti, a természeti erőforrások¹⁴ mennyiségi és minőségi megőrzése érdekében. Azaz, akkor fenntartható a fejlődés, ha nem használunk fel minden korlátozottan hozzáférhető természeti erőforrást és nem szennyezzük azokat visszafordíthatatlanul. A fenntartható fejlődés fogalma a jövő generációk iránt érzett felelősséget, az ún. intergenerációs szolidaritást hangsúlyozza, azáltal, hogy elismeri a jövő generációk jogát szükségleteik kielégítésére.

Egy neves amerikai közgazdász, Herman Daly megfogalmazásában: „*A fenntartható fejlődés a folyamatos szociális jobblét elérése anélkül, hogy az ökológiai eltartóképességet meghaladó módon növekednénk. A növekedés azt jelenti, hogy nagyobbak leszünk, a fejlődés pedig azt, hogy jobbak.*”¹⁵ A Kanadai Mezőgazdasági Minisztérium meghatározása szerint: „*Azokat nevezzük fenntartható mezőgazdasági-élelmiszeripari rendszereknek, amelyek gazdaságosak, kielégítik a társadalom korszerű táplálkozásával kapcsolatos igényeit, és*

¹³ Láng I. (2003): *A fenntartható fejlődés Johannesburg után*. Budapest: Agroinform Kiadó.

¹⁴ Kerekes S. (1998): *A környezetgazdaságtan alapjai. 1. A fenntartható fejlődés*. Budapest: [K. n]. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mek.oszk.hu/01400/01452/html/>

¹⁵ Gyulai I. (2002): *Fenntartható Fejlődés és Környezet. Nemzetközi Együttműködés a fenntartható fejlődés jegyében és az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiája*. Budapest: Fenntartható Fejlődés Bizottság. 11. o.

megőrzi a környezet minőségét, a világ természeti erőforrásait a jövő generációk számára.”¹⁶

A fenntarthatóság lényege sokak szerint a nyertes-nyertes (win-win) lehetőségek kiaknázása, az olyan eszközök, technológiai megoldások megtalálása és alkalmazása, amelyekkel a gazdaság, a környezet és a társadalom is jól jár, amelyek révén még sok-sok évtized múlva is összhangban élhetünk a környezetünkkel. A fenntarthatóság összetett jelenség, mely tényszerűséget és tudományosságot is magában foglal, valamint gyakorlati szerepe is meghatározó, hiszen cselekvésre szólít fel, a rossz szokásaink megváltoztatására. A fenntarthatóság mindazon fogalmakat és tevékenységeket is magába foglalja, amelyek megvalósítása lehetővé teszi, hogy a Földön az élet a maihoz hasonlóan több évtized múlva is élhető lehessen. A fenntartható fejlődés meghatározásaiban szereplő közös elemek¹⁷:

- anyag- és energiatakarékosságra int,
- a helyi erőforrások hasznosítását szorgalmazza,
- a megújuló természeti erőforrásokat helyezi előtérbe,
- a szemét- és hulladékképződés minimalizálását sürgeti,
- a szennyeződések megelőzését és csökkentését ajánlja,
- a mennyiségi szemlélet helyett a minőség ösztönzését, valamint a természeti értékek tiszteltét és védelmét hirdeti.

Bár sokak szerint a fenntarthatóság egyenértékű a környezetvédelemmel, de valójában a fogalom nem korlátozható csupán a környezeti problémákra, a természeti környezet megőrzésére. A gyakorlatban a fenntartható jövő – mint láthatjuk – csak a civilizáció más szegmenseivel együtt, vagyis a gazdasági, a társadalmi és a környezeti érdekek harmonizációjával együtt valósítható meg. A fenntartható fejlődés általában a gazdasági életben nincs ellene a növekedésnek, ami azért is szerencsés, mert a fejlődő világ sohasem

¹⁶ Láng I. (2002): *Környezetvédelem, fenntartható fejlődés*. Mindentudás Egyeteme 9. előadás www.mindentudas.hu [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mindentudas.hu/el%C5%91ad%C3%A1sok/tudom%C3%A1nyter%C3%BCletek/term%C3%A9szettudom%C3%A1ny/107-k%C3%B6rnyezettudom%C3%A1nyok/6041-koornyeztvedelem-fenntarthato-fejlodes.html>

¹⁷ Gyulai I. (2012): *A fenntartható fejlődés*. Miskolc: Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődés Alapítvány. 20. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mek.oszk.hu/15500/15563/15563.pdf>

fogadna el olyan koncepciót, amely megtiltaná számára a gazdasági növekedést. A fenntartható fejlődés koncepciójának hatására előtérbe kerültek az emberi vonatkozások is¹⁸:

- az életmód és életminőség,
- a tudatosság,
- az értékmegőrzés,
- a foglalkoztatás,
- az egészség megőrzése,
- az alapvető emberi jogok,
- a demokratikus intézményrendszer.

Gyulai Iván, az Ökológiai Intézet Fenntartható Fejlődésért Alapítványának elnökének értelmezése szerint¹⁹ a fenntarthatóság megvalósulásának legfontosabb feltételei a következők:

- az emberek alapvető szükségleteinek kielégítése,
- az erőforrásokból származó haszon igazságos elosztása,
- az egyenlő lehetőségek biztosítása,
- a folyamatos szociális jobblét megvalósítása,
- a holisztikus gondolkodásmód, a szektorok közötti integráció,
- az erőforrások fenntartható és az eltartóképesség szerinti használata,
- a környezetminőség biztosítása.

Vannak, akik úgy vélik, hogy nem kell alapvető változást végrehajtani a termelés és a fogyasztás jelenlegi eljárásában és szokásaiban, mert megkérdőjelezzik, hogy a Föld átlaghőmérsékletének emelkedése és a jéghegyek olvadása, számos faj veszélybe kerülése és a klímaváltozás emberi tevékenység következménye lenne.

Létezik azonban egy másik tábor, akik szerint viszont alapvető és radikális változások nélkül nincs fenntartható fejlődés. Ez utóbbi nézeteket vallók táborra kétfelé oszlik. Az egyik

¹⁸ Csath M. (2020): A fenntarthatóság mint emberi és társadalmi fejlődés. *Acta Humana*. 2020/1. 25–65. p. DOI: 10.32566/ah.2020.1.2 [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

https://www.researchgate.net/publication/343090290_A_fenntarthatosag_mint_emberi_es_tarsadalmi_fejlodes

¹⁹ Gyulai I. (2011): *A fenntartható fejlődés – Fenntartható fejlődési stratégiák*. [H. n.]: Magyar Természettudományi Szövetsége. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

https://mtvsz.hu/dynamic/fenntarthato_kepzes_tananyag_2014/forum_tanari_online2.pdf

irányzat azonnali, gyors és radikális intézkedéseket sürget, míg a másik tudomásul veszi, hogy csak hosszabb átmeneti időszak után lehet eljutni a kívánt célig. Lehetetlen vállalkozásnak tűnik igazságot tenni a két tábor között, hiszen mindkét tábor mögött számos érv és jelentős gazdasági érdekek állnak. Tény azonban, hogy a tudományos társadalom meghatározó többségének meggyőződése, hogy a klímaváltozás összefüggésben áll az emberi tevékenységgel, azaz a technikai fejlődéssel, a gazdasági növekedéssel, a túlnépesedéssel és a fogyasztói társadalom pazarló fogyasztásával, így a problémákkal mindenképpen foglalkozni kell.²⁰

2.5. A vállalati fenntarthatóság

A vállalati fenntarthatóság egy olyan üzleti megközelítés, ami hosszú távon növeli a vállalat értékét, oly módon, hogy kiaknázza a lehetőségeket és csökkenti a kockázatokat mind a környezeti, mind a gazdasági és mind a társadalmi fejlődés terén. A vállalati fenntarthatóság egy nagyon összetett, a teljes vállalati struktúrát érintő stratégiai és működési folyamat. A megvalósítás nem megy egyik napról a másikra, de kis lépésekkel és kitartó munkával hosszú távú értéket teremthet az adott cégnek, valamint az egész társadalomnak is.

A *gazdasági dimenzió*, azaz a felelős vállalati megközelítés a vezetőitől tisztességes, átlátható vállalati működést, azaz „fair trade” ügyleteket követel meg. A felelős vállalatnak törekednie kell a működésével megvalósuló környezeti terhelés csökkentésére, például a széndioxid kibocsátásának leredukálására környezetbarát technológiák alkalmazásával vagy a papírmentes iroda megteremtésével, a környezetközpontú irányítási rendszerek, jelentéstételi szabványok, etikai kódexek²¹ alkalmazásával és a korrupcióellenes magatartás megőrzése révén. A vállalat működése során törekedjen arra, hogy egy fenntartható beszállítói láncot építsen ki és környezetbarát termékeket, valamint szolgáltatásokat nyújtson.

A *környezeti dimenzió* a környezet iránt érzett felelősség tettekben való kifejezését jelenti, amikor a vállalat a tevékenységében megőrzi a környezet-etikus magatartást, nem sérti a növény- és állatvilágot, hanem hozzájárul a biológiai sokszínűség fenntartásához. A vállalat a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodik, azaz takarékosan használja

²⁰ Endres, A. (1997): *Környezetgazdaságtan*. Budapest: Távköztársas Alapítvány.

²¹ Kindler J., Zsolnai L. (1993): *Etika a gazdaságban*. Budapest: Keraban Kiadó.

azokat. A gazdálkodása során előtérbe helyezi a megújuló energiaforrások használatát.²² A vállalat kialakítja a környezeti politikáját és aszerint is gazdálkodik, valamint tevékenységéről minden évben fenntarthatósági jelentéseiben valósághűen beszámol.

A *társadalmi dimenzió*, azaz a társadalmi felelősség megmutatkozik a szociális igazságosságban, a munkahelyeken az esélyegyenlőség és a békés egymás mellett élés biztosításával. A nagy vállalati méret mellett fontos a cég emberközpontúságának megőrzése mind a munkavállalói, mind az ügyfelei tekintetében.²³ A növekedés és fejlődés érdekében fejlesztenie kell a humán tőkéjét. Fontos, hogy társadalmi szerepvállalását, jótékonyágát megőrizze és oda tudjon állni a jó ügyek mellé.

A fenntartható fejlődés bármelyik dimenziójának az elhanyagolása veszélyezteti a vállalkozás fennmaradását. A Mellékletekben megtalálható a fenntartható fejlődés sokdimenziós modelljének ábrája is (lásd 1.ábra). Ez a modell a klasszikus három dimenzióon túl a műszaki, a technológiai, illetve a tér és idő dimenziókat is magában foglalja.

2.6. Fenntartható fejlődés stratégiája az Európai Unióban és hazánkban

Az Európai Közösség alapszerződése 1987-ben rögzítette a környezetvédelmi célokat: „A Közösség feladata, hogy egész területén előmozdítsa a gazdasági tevékenységek harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődését, a foglalkoztatottság és a szociális védelem magas szintjét, a férfiak és a nők egyenlőségét, a fenntartható és az inflációt nem gerjesztő növekedést, a gazdasági teljesítmények nagyfokú versenyképességét és konvergenciáját, a környezet minőségének magas szintű védelmét és javítását, az életszínvonal és életminőség emelését, valamint a tagállamok közötti gazdasági, társadalmi kohéziót és szolidaritást.”²⁴

Az EU fejlődési folyamatában egyre erőteljesebbé vált az a felismerés, hogy tartós növekedés csak úgy lehetséges, ha az valójában a fenntartható fejlődést jelenti. A Közösség tagállamai közötti együttműködésben felismertté és elismertté vált, hogy a céloknak

²² Szilávik J. (2013): *Fenntartható gazdálkodás*. [H. n.]: Wolters Kluwer Complex Kiadó.

²³ Szigeti C. [A. n.]: *Vállalati méret és felelősség*. [H. n.]: CG&Partners Kutató és Tanácsadó Csoport. Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://iffegyesulet.hu/aas_szoveg/file/184___vallalati_meret_es_felelosseg.pdf

²⁴Kengyel Á. (szerk.) (2020): *Európai uniós politikák*. [H. n.]: Akadémiai Kiadó. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mersz.hu/kengyel-europai-unios-politikak>

megfelelően a környezet és a természet védelme át kell, hogy hassa a közösségi szintű és nemzeti, illetve regionális stratégiákat, a politikát és a belső piac egészét.

A *maastrichti szerződés* (1992) a következő környezetvédelmi alapelveket emelte be az EU legfőbb dokumentumába²⁵:

- A fenntartható fejlődés elve
- A környezetvédelem tervszerű alakításának elve
- A maximális védelem elve és az elővigyázatosság elve

Ezen túl a fenti szempontok integrálásának elvét is beiktatta a közösségi általános politika alkotmányos követelményei közé. A *cardiffi-csúcs*on (1998) elhatározták, hogy a fenntartható fejlődés elvét a jövőben minden szektorban alkalmazzák. A *helsinki-csúcs*on (1999) elhatározták, hogy ki kell dolgozni az Európai Unió stratégiáját a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban.

2000-ben Lisszabonban az Európai Tanács új stratégiai célt állított az Unió elé: *„az Uniónak a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává kell válnia, amely képes a fenntartható gazdasági növekedésre, miközben több és jobb munkahelyet és erősebb társadalmi összetartást teremt”*. A célkitűzések között szerepelt a megújuló energiaforrások részarányának növelése, a K+F-re fordított kiadások emelése és a foglalkoztatási ráta növelése. Mindezeket 2010-ig kívánták teljesíteni. Az Európai Tanács 2001-ben fogadta el a *Közösség Fenntartható Fejlődési Stratégiáját*, amelyet *göteborgi stratégia* néven ismerünk *„Egy fenntartható Európa felé”* címen. A stratégia a *lisszaboni stratégia* kiegészítése és továbbfejlesztése a környezeti dimenzióval. Az EU fenntartható fejlődéssel foglalkozó stratégiája abból indul ki, hogy a jövőben a gazdasági növekedés, a társadalmi összefogás és a környezetvédelem az eddigieknél is jobban összefonódik.

A stratégia néhány fontosabb célja²⁶:

- erősödjön az ágazati politikák összhangja,
- az érdekeltek alakítsanak ki megfelelő árakat, amelyek jelzésértékűek az egyének és a vállalkozások számára,

²⁵ europa.eu. (1992): *Maastrichti szerződés*. Környezetpolitika. [Elektronikus kiad.] Európai Parlament. Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://www.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

²⁶ Gyulai I. (2011): *A fenntartható fejlődés – Fenntartható fejlődési stratégiák*. [H. n.]: Magyar Természetvédők Szövetsége. 3–4. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://mtvsz.hu/dynamic/fenntarthato_kepzes_tananyag_2014/forum_tanari_online2.pdf

- a jövő érdekében kerüljön sor tudományos és technológiai befektetésekre.

A cselekvési prioritások közül néhány:

- korlátozni kell az éghajlatváltozást, és növelni a tiszta energia felhasználását,
- felelősebben kell gazdálkodni a természeti erőforrásokkal,
- javítani kell a közlekedési rendszereket és a területgazdálkodást.

Az EU elkötelezte magát az olyan fejlődés mellett, amely anélkül elégíti ki a jelen szükségleteit, hogy megfosztaná a jövő generációit saját szükségleteik kielégítésének lehetőségétől. Az EU 2001-ben megindult fenntartható fejlődés stratégiáját 2006-ban az Európai Tanács módosította, majd 2009-ben felülvizsgálták, amely 2010-ben az *Európa 2020* stratégia szerves részévé vált.

Az *Európa 2020* stratégia fontos szerepet játszott több fenntartható fejlődési cél végrehajtásában. Az EU számos finanszírozási eszközzel járult hozzá ezen célok megvalósulásához. A kohéziós politika – amelynek célja a gazdasági, társadalmi és területi kohézió megvalósítása a különböző régiók fejlettségi szintjei közti különbségek csökkentése által – 350 millió euróval járult hozzá az Európa 2020 stratégiához és az EU régióinak változatos fejlesztési szükségleteihez a 2014-től 2020-ig tartó időszakban. Az *EU Horizont 2020* kutatási és innovációs keretprogramja szintén számos fenntartható fejlődési cél alapját képező projektet finanszírozott.

Eközben a 2015. szeptember 25-én tartott 70. ENSZ Közgyűlésen a világ vezetői új globális keretmegállapodást fogadtak el: ez a *Fenntartható fejlődési célokért 2030* program. Ebben az évben elfogadásra került még az ún. *párizsi megállapodás*, amely egy éghajlatvédelmi egyezmény és az *addis abebai akcióterv* is, mint a 2030-as program szerves része, valamint Japánban, a harmadik ENSZ Világkonferencián a természeti csapások kockázatának csökkentéséről szóló *sendai keretegyezmény*. Az EU kulcsszerepet vállalt az ENSZ *Agenda 2030* programjának kialakításában, amely a globális fenntartható fejlődés alapkövévé vált. Az Agenda 2030-as program egy összefogás annak érdekében, hogy 2030-ra világszerte megszűnjön a szegénység, és megvalósíthatóvá váljon a fenntartható fejlődés, illetve kiegyensúlyozott módon egyesíti a fenntartható fejlődés három dimenzióját. Az EU jelenlegi politikái mind a 17 fenntartható fejlődési céllal foglalkoznak (lásd Mellékletek 2. ábra).

Az Európai Bizottság 2016-ban közleményben²⁷ fejtette ki cselekvési akciótervének tíz prioritását. Ezzel járulnak hozzá a 2030-as programhoz. Köztük a körkörös gazdaság projekt egy jelentős új munkahelyteremtési és növekedési potenciállal bír, a fenntartható fogyasztási és termelési mintákat ösztönző átalakítási programot kínál, mely akcióterv végrehajtása magas prioritást élvez a Bizottság programjában. Az erőforrás-hatékonyságra és a hulladékkibocsátás minimalizálására való fókuszálástól azt várja az EU, hogy versenyelőnyt biztosít majd a tagállamoknak, amely ösztönözni fogja az innovációt. A körkörös gazdaságra való átállás lehetőséget kínál Európának gazdasága modernizálására, hogy az időtállóbbá, zöldebbé és versenyképesebbé váljon. A körkörös gazdaság az alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátáshoz, az energiatakarékossághoz, valamint a lég-, talaj- és vízszennyezés csökkentéséhez is hozzájárul.

Az EU-ban a 2017-es évben egy új kezdeményezés volt a műanyagokra vonatkozó átfogó stratégia, amelynek célja a műanyagok gazdaságosabb és minőségibb újrahasznosítása és újrafelhasználása, annak szélesebb körben való alkalmazása, valamint a mikroműanyagok környezetbe való kiszivárgásának csökkentése. Ettől a stratégiától azt várják, hogy segíteni fog Európa iparának a jövő műanyagainak kifejlesztésében, amelyek majd kevésbé függenek a fosszilis tüzelőanyagoktól, és hatékony megoldásokat kínálnak a tengerek globális elszennyeződésének csökkentésében.

A fenntartható élelmezési rendszerek megteremtése és az élelmiszerek hulladékká válásának lecsökkentése tekintetében az élelmiszer-vesztésekkel és az élelmiszerek hulladékká válásával foglalkozó uniós platformon keresztül kerül majd sor intézkedésekre, hozzájárulva ezzel ahhoz az ENSZ által kitűzött célhoz, amely a fejenként létrejövő élelmiszer-hulladék felére csökkentésére irányul, melyet 2030-ra szeretnének elérni. Célzott intézkedések vannak tervbe véve az élelmiszersegélyek ösztönzésére, valamint az élelmiszerek gyártási és lejáratí idejének hatékonyabb feltüntetésére. Az EU környezetvédelmi vívmányainak kivitelezése továbbra is kulcsfontosságú a hosszú távú fenntarthatósághoz, és elválaszthatatlan a szélesebb körű gazdasági és társadalmi kihívásoktól.

²⁷ Az Európai Bizottság Közleménye. (2016): *A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért*. Strasbourg: eur-lex.europa.eu. 2016.11.22. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://www.bing.com/search?pglt=43&q=Az+Eur%C3%B3pai+Bizotts%C3%A1g+K%C3%B6zlem%C3%A9nye+A+k%C3%B6vetkező+l%C3%A9pések+Európa+fenntartható+jövőjéért+Strasbourg>

Európa természeti erőforrásbázisának fenntartása és javítása szintén elengedhetetlen ahhoz, hogy gazdasági ágazatai (például a mezőgazdaság, a halászat vagy az energiaszektor) biztosítani tudják szolgáltatásaikat. Az Európai Bizottság adatai alapján az EU a világ legnagyobb energiaimportőre²⁸, hiszen energiaszükségletének 60%-át külföldről szerzi, így ki van téve az ellátásban esetlegesen felmerülő problémáknak, ezért elengedhetetlen, hogy ezen a téren is előrelépéseket érjenek el²⁹. Emiatt rendkívül fontos az energiabiztonság, a piaci integráció, az energiahatékonyság és a saját energiaforrások – különösen a megújuló energiaforrások – használata, hogy az EU államai csökkenthessék a külső szállítóktól való függőségüket, ennek érdekében 2015-ben energiauniót hoztak létre. Az energiaunió elősegíti, hogy az EU csökkenteni tudja az energiaimporttól való függőségét és e célok érdekében az energia tekintetében való együttműködést és az integrációt szorgalmazza. Az energiaunió célja a vállalkozások és a háztartások megfizethető, biztonságos és fenntartható energiával való ellátása. Különösen a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság a sarokkövei az EU e stratégiájának, mivel egyre fontosabb szerepet játszanak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben, miközben segítenek megerősíteni az energiabiztonságot és megerősítik az EU ipari és technológiai vezető pozícióját.

A 2015. évi párizsi klímamegállapodás történelmi jelentőségű mérföldkő az éghajlatváltozás elleni világméretű küzdelemben. Az Unió azt az egész gazdaságra kiterjedő markáns belső célt tűzte ki, hogy 2030-ig legalább 40 százalékkal csökkentse az üvegházhatású gázok kibocsátását. A fenntartható fejlődési célok, a párizsi megállapodás és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, az éghajlatváltozás hatásainak ellenálló, körkörös és erőforrás-hatékonyabb gazdaságra való átállás fényében az EU jelenlegi pénzügyi rendszerét úgy kívánja átalakítani, hogy az jobban illeszkedjen a fenntartható növekedést és beruházásokat támogató politikáihoz. Az EU vállalati társadalmi felelősségvállalásra és felelős üzleti magatartásra irányuló tevékenysége arra ösztönzi a magánszektor, hogy járuljon hozzá a társadalmi és környezeti célok eléréséhez, ezáltal elősegítve a fenntartható fejlődést és a

²⁸ Flór N. L. (2022): *Tekintélyes az európai országok energiafüggősége*. Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

<https://www.oeconomus.hu/oecoglobus/tekintelyes-az-europai-unios-orszagok-energiafuggosege/>

²⁹ Az Európai Bizottság Közleménye A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért 2016.

Európai Bizottság (2016): *A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért. Európai fellépés a fenntarthatóságért*. Strasbourg: Európai Bizottság. Strasbourg: [S. n.]. 16. p. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=GA>

szociális jogok védelmét. Az EU úgy látja, hogy: „*A fenntartható fejlődéshez olyan holisztikus, minden ágazatra kiterjedő politikára van szükség, amely biztosítja a gazdasági, társadalmi és környezeti kihívások együttes kezelését. Ennek megfelelően a fenntartható fejlődés elsősorban irányítási kérdés, és olyan eszközöket feltételez, melyek biztosítják a politikák összehangolását az egyes tematikus területek, illetve az EU külső tevékenysége és más politikái között.*”³⁰

Magyarországon évekkel ezelőtt elkezdődött a fenntartható fejlődési stratégia koncepciójának a kidolgozása. Az ENSZ közgyűlése 2015 szeptemberében elfogadott *Agenda 2030* programja 17 célhoz csoportosítva 169 globális feladatot tűzött ki a nemzetek közössége számára a fenntartható fejlődés területén. Magyarországon viszont már 2 évvel előtte, 2013-ban az elfogadott *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiánk*³¹ lényegében valamennyi releváns ENSZ által meghatározott feladatot lefedti, csak a magyar viszonyokra vonatkoztatva rögzítette a célokat. Bartus Gábor, a *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács* titkára szerint a fenntarthatósági célok elérése saját nemzetünk megerősítése, a regionális, európai szintű és globális versenyben való helytállásunk feltétele.³² A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia első jelentése a humán, a társadalmi és a gazdasági erőforrásaink állapotáról szól. A vizsgálat megállapította, hogy egyetlen erőforrásunk sincs közepesnél jobb állapotban. Számos példát találhatunk a fenntarthatóság elvének törvényben való rögzítésére. Ilyen példa az Alaptörvénybe foglalt adósságkorlát. Egy állam eladósodásának csökkentése a fenntarthatóság egyik igen fontos területe. Másik fontos terület a népességfogyás megállítását célzó koherens szakpolitikai csomag vagy az egészséges életmódot támogató intézkedések rendszere (mindennapos testnevelés, menzareform, dohányzás visszaszorítása stb.). A fenntartható fejlődési célok megvalósítása az élet összes területét érintik: a gazdaságot, a pénzügyeket, a társadalmat, az oktatást, az egészségügyet, az energiaügyeket, az ipart stb.

³⁰ Az Európai Bizottság Közleménye A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért 2016.

Európai Bizottság (2016): *A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért. Európai fellépés a fenntarthatóságért.* Strasbourg: Európai Bizottság. Strasbourg: [S. n.]. 16. p. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=GA>

³¹ Pomázi I., Szabó T., Csanády R. A. (1997): *A fenntarthatóság felé.* Budapest: Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium., valamint

Bartus G. Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács (2013): *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia.* [H. n.]: A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkára. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://eionet.kormany.hu/akadalymentes/download/1/26/71000/NFFT-HUN-web.pdf>

³² Kerekes S., Kiss K. (2001): *Környezetpolitikánk az EU-elvárások hálójában.* Budapest: Agroinform Kiadóház.

Ennek a megvalósításához a legnagyobb feladat a gondolkodásunk átalakítása, a szemléletmódváltás.

2.7. A környezetbarát vállalatirányítás eszközei

Magát a vállalati felelősség fogalmának eredetét Howard Bowen amerikai közgazdász *Az üzletember társadalmi felelőssége* című könyvének³³ 1953-ban történő megjelenéséhez kötik. A vállalati felelősségről szóló vita először az Egyesült Államokban lángolt fel. Sokan helytelenítették, hogy erkölcsi jellegű elvárásokat támasszanak a vállalatok felé. Maga Milton Friedman Nobel-díjas közgazdász is elutasította azt, hogy a vállalat nem az alapküldetésébe tartozó dolgokkal foglalkozzon. Véleménye szerint a vállalatot a profit, nem pedig a felelősség maximalizálására találták ki.³⁴ A valóság az, hogy ezen a gazdasági célon kívül a két másik kettő: a környezeti és a társadalmi haszon, a szavakon túl, nem nagyon érdekli a világ vállalkozóit és vállalatait. Kivételek persze vannak. A piaci-liberális érvelés szerint luxusnak számít ott a vállalati felelősség, ahol nem egyeztethető össze a profitmotívum a társadalmi és környezeti érdekekkel. Kenneth Goodpaster és John B. Matthews, a Harvard Business School két professzorának 1982-es cikkében³⁵ arra a kérdésre, hogy „Lehet-e egy vállalatnak lelkiismerete?” igenlő választ adtak. Az Európai Unió érvelése szerint a 21. század felvilágosult vállalata környezettudatosan és a társadalmat is segítve kell, hogy működjön, másképpen nem lehetséges a versenyképesség és a fenntartható gazdasági növekedés. 20 év kellett ahhoz, hogy a fenntartható fejlődést komolyan vegyék a vállalatok, és vajon hány év kell ahhoz, hogy a társadalmi felelősség a vállalatok alapcéljává váljon?

A társadalmi felelősség távolabbi értelmezésébe tartozó minőségbiztosítás és a munkaegészség-biztonság terén hihetetlen szabvány-, címke- és irányelv dömpingnek lehettünk tanúi. Az ISO 9001 után jött az ISO 14001 a környezetközpontú irányítási rendszer szabványa, majd az európai EMAS³⁶, amely egy validált módszer alkalmazását kínálja azon szervezeteknek, akik önkéntes alapon kívánnak részt venni környezeti teljesítményük fejlesztésében. A szabványosítók figyelme a fenntarthatósági jelentések (Global Reporting

³³ Bowen H. (1953): *Social responsibilities of the businessman*. [S. l.]: New York Harper.

³⁴ Zsolnai L. (2001): *Ökológia, gazdaság, etika. Profit vagy morál?* Budapest: Helikon Kiadó Kft.

³⁵ Goodpaster K. E., Matthews, J. B., (1982): *Can a Corporation Have a Conscience?* [S. l.]: Harvard Business Review. p. 1.

³⁶ EMAS: Eco-Management and Audit Scheme – az Európai Unió környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszere.

Initiative, GRI) felé fordult. Az Európai Bizottság mellett aktívvá vált az ENSZ (*Global Compact*, vagyis a Tisztább termelési mozgalom)³⁷, valamint a kutatások is (*Zero Emission*, vagyis a zéró kibocsátás)³⁸ ezeknek a témaköröknek a gyakorlati megvalósíthatóságát illetően. Az Európai Bizottságon belül a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság foglalkozik a vállalatok társadalmi felelősségével. 2001-ben jelentették meg az úgynevezett Zöld könyvet (*Green Paper*), ami a vállalati társadalmi felelősségvállalásról szól és úttörő szerepet tölt be annak alakításában. 2002-ben pedig megjelent a *Vállalatok társadalmi felelőssége* címet viselő dokumentum, amely az üzleti szféra fenntartható fejlődéshez való hozzájárulását elemzi. Magyarországon a 1025/2006-os kormányhatározat ösztönzi a felelős vállalati magatartást.

A vállalati szférában sikerrel terjedt el az az irányítási rendszerből fakadó megközelítés, ami a minőségbiztosítással indult. Az 1947-ben alakult ISO (Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Organisation for Standardisation) 1987-ben bocsátotta útjára az ISO 9000-et, ami egy minőségbiztosítással foglalkozó szabványcsalád. A vállalatirányítási szabványok olyan modellt írnak le, amely alkalmazható bármilyen szervezetre, legyen az kicsi vagy nagy, vállalat vagy államigazgatási szerv.

Az ISO 14000-es szabványsorozat már a szervezet által okozott környezeti hatások csökkentését tűzte ki célul, majd megjelentek az OHSAS³⁹ és HACCP⁴⁰ munkaegészségügyi és biztonsági, kockázatkezelési rendszerek. A környezettudatos vállalatirányításnak számos eszköze van, ilyen például:

1. Tisztább termelés, mely megelőző környezetvédelmi megoldásokat keres.
2. Energiaracionalizálás, mely az energiapazarlásokat akarja minél alacsonyabb szintre szorítani.
3. Öko-hatékonyság, mely minél több terméket akar előállítani minél kevesebb erőforrás felhasználásával, és szennyezés okozásával.
4. Környezetbarát termékek fejlesztése.
5. A termék teljes életciklusának a környezetre való hatásának elemzése.

³⁷ Az ENSZ Global Compact (UNGC) stratégiai alapelveket érintő kezdeményezése vállalatok számára, amelyek elkötelezik magukat, hogy működésüket és stratégiáikat 10 általánosan elfogadott emberi jogi, munkaügyi, környezetvédelmi és korrupcióellenességi alapelvhez igazítják.

³⁸ A közlekedés következtében számos nagy mennyiségű szennyezőanyag kerül a levegőbe. A zéró emisszió elméletileg az elektromos vagy üzemanyagcellás autókkal valósítható meg a közlekedésben.

³⁹ BS OHSAS: brit szabvány a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági irányítási rendszerek számára.

⁴⁰ HACCP-rendszer: Hazard Analysis and Critical Control Points – Élelmiszer-biztonsági kockázatkezelő rendszer.

6. Termékjelzés használata a címkén, mely által a fogyasztót tájékoztatják a környezetbarát termékről.
7. A vállalat tevékenységének teljesítményértékelése, melynek során figyelembe veszi a saját termékei által okozott összes környezeti terhet, valamint az ezek csökkentésére tett erőfeszítéseit.

Az ISO 45001 egy új, nemzetközileg elismert rendszer, a Munkahelyi Egészségvédelmi és Biztonsági Irányítási Rendszer (MEBIR), amelyet alkalmazva a szervezet csökkenteni tudja a munkatársakat és más érdekelt feleket érő kockázatokat. Alkalmazása segítségével csökkenthetőek a munkabalesetek és az egészségkárosodások. Az ISO 45001 könnyen integrálható az ISO 9001 és ISO 14001 szabványokkal is.

Az ISO/IEC 27001 szabvány egy adott szervezeten belüli információbiztonsági rendszer létrehozására, megvalósítására, karbantartására és folyamatos javítására vonatkozóan határoz meg követelményeket, mely rendszer bevezetése által csökken az informatikai visszaélések száma, a kezelt és tárolt adatok elvesztésének kockázata. Az ISO 50001 Energiairányítási rendszer pedig meghatározza a vállalatok, szervezetek számára az energiagazdálkodási rendszer bevezetésére és annak folyamatos fejlesztésére vonatkozó követelményeket.

A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a tanúsítványok megszerzése könnyebb feladat, mint az ismételt felülvizsgálatoknak való megfelelés, amelyeken bizonyítani kell a környezetvédelmi előírások előírt alkalmazását és a környezetvédelmi teljesítmények javulását is.

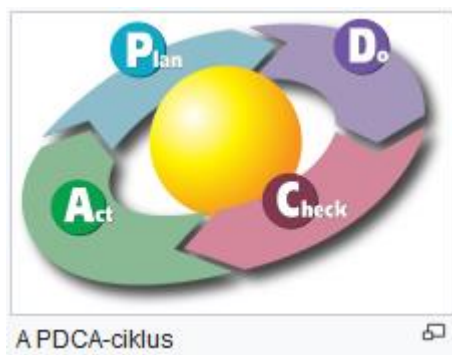
A vállalati fenntarthatóság legismertebb eszköze a fenntarthatósági jelentések egységesítését zászlajára tűző GRI (Global Reporting Initiative), amely egy 1997-ben alapított nemzetközi független szabványügyi szervezet. A GRI fenntarthatósági jelentési keretei segítik a vállalatokat, hogy egyértelmű és összehasonlítható módon azonosítsák, összegyűjtsék és jelentsék a vállalatuk működésére jellemző adatokat. 2017-ben a 100 legnagyobb vállalat 63 százaléka a GRI jelentéstételi keretrendszere alkalmazásával készítette el jelentését. A GRI legutóbbi jelentési keretei a 2016 októberében elindított GRI-szabványok, amit a Globális Fenntarthatósági Szabványok Bizottsága (GSSB) fejlesztett ki. A GRI keretrendszere lehetővé teszi, hogy harmadik felek értékelhessék a vállalat környezeti hatását. A fenntarthatósági jelentések célja, hogy szabványosítsák és számszerűsítsák a

környezeti, társadalmi és irányítási költségeket, valamint a jelentéstevő vállalatok tevékenységéből származó előnyöket.

A környezeti menedzsment⁴¹ rendszerek lényege, hogy az ismétlődő tevékenységekben a környezetbarát követelmények teljesítési képességét növelje és folyamatosan fejlessze. A Deming-ciklus vagy Shewhart-ciklus (PDCA-ciklus) egy ismétlődő, négylépéses menedzsmentmódszer⁴², amelyet Dr. W. Edwards Deming tett népszerűvé a világon, amit a termékek és a folyamatok kontrolljára, valamint folyamatos fejlesztésére használnak (lásd a 3. ábrát). A Deming-körre alapuló négylépéses ciklus tervezésből (Plan), végrehajtásból (Do), ellenőrzésből (Check) és fejlesztésből (Act) áll. A Deming-ciklus megteremti a folyamatos fejlesztés lehetőségét, amelyet az irányítási rendszerek legnagyobb közös nevezőjének lehet tekinteni.

3. ábra: Deming-ciklus

(Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/PDCA-ciklus>)

Az EU által megjelentetett ún. *Zöld könyv* szerint a vállalati társadalmi felelősség (CSR=Corporate Social Responsibility) fogalom jelentése, hogy a vállalatok önkéntesen szociális és környezeti szempontokat érvényesítenek üzleti tevékenységükben, valamint a partnereikkel (stakeholderekkel) fenntartott kapcsolatrendszerükben. Kifejtik, hogy a vállalati szociális felelősség kulcsszerepet játszhat a fenntartható fejlődésben, miközben javítja Európa innovációs potenciálját és versenyképességét. Az üzleti vállalkozás akkor cselekszik

⁴¹ Kerekes S., Kobjakov Zs. (2000): *Környezetgazdaságtan és környezeti menedzsment*. Budapest: SZÁMALK Kiadó.

⁴² Kerekes S., Szlávik J. (1999): *A környezeti menedzsment közgazdasági eszközei*. [H. n.]: Komplex Kiadó.

társadalmilag felelősen⁴³, ha folyamatosan elköteleződik az etikus viselkedés és a gazdasági fejlődéshez való hozzájárulás iránt, mialatt javítja családtagjainak és munkavállalóinak az életminőségét, csakúgy, mint a helyi közösségét és általában a társadalomét is. A CSR, vagyis a vállalati társadalmi felelősségvállalás területei:

I. Belső tényezők

- Emberi erőforrás-menedzsment. Munkahelyi egészség és biztonság.
- A változásokhoz való alkalmazkodás.
- Környezeti hatások és a természeti erőforrások kezelésének mikéntje.

II. Külső tényezők

- A helyi közösséggel való kapcsolat.
- Üzleti partnerek, beszállítók és vevők.
- Emberi jogok.
- Globális környezeti problémák.

Tóth Gergely *A valóban felelős vállalat* című könyvében⁴⁴ – melyet a Környezettudatos Vállalatirányítás Egyesület adott ki – öt egyszerű elvet említ, amelyek betartása sokat segítene abban, hogy a vállalatok valóban felelős vállalatokká váljanak. Ezek az alábbiak:

- Egy vállalat szállítson keveset! Egy valóban felelős vállalat igyekszik minimalizálni a tevékenysége által okozott szállítási és közlekedési terhet, igyekszik minél közelebb elhelyezkedni a piacaihoz.
- Ne fokozza az igazságtalan elosztást! (Adam Smith, a közgazdaságtan atyja csak akkor tartotta előnyösnek az önérdék követését, ha az kicsi helyi közösségekben történik, helyi szinten.)
- A pénz szolgálja az embert, és ne fordítva! (Ökonomizmus kritikája)⁴⁵
- A méret kérdése. (Bár nem lehet szabványosítani a fenntartható fejlődést még nem sértő vállalati méretet.)
- A termék legyen abban a 20%-ban, aminek helye van a fenntartható világban.

⁴³ Radácsi L. (2021): *Felelős és fenntartható vállalat*. [H. n.]: Saldo Zrt.

⁴⁴ Tóth G. (2007): *A Valóban Felelős Vállalat*. Budapest: Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. 66.o. Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:

<https://kovet.hu/wp-content/uploads/2018/04/0-A-Val%C3%B3ban-Felel%C5%91s-V%C3%A1llalat-1.pdf>

⁴⁵ A mindenáron erőltetett gazdasági növekedésnek mindent alárendelő ideológia, amely szükségszerűen alsóbbrendűnek tekinti a társadalmi és környezeti szempontokat, és feláldozza azokat a „gazdaságosság” szükségszerűségének oltárán.

Ezen öt alapelv mentén meghatározta a szerző a hagyományos és a valóban felelős vállalat közötti különbséget (lásd a Mellékletben a 4. ábrát).

A teljesen felelőtlen és a valóban felelős vállalat a valóságban tiszta formában nem létezik, nem alkot két egymást kizáró halmazt, inkább egy skála két végpontjaként képzelhető el. Egy cég elhelyezkedése nem állandó ezen a skálán, hanem minden döntésével vagy a jó, vagy a rossz irányba mozdul el. A Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület kidolgozott a vállalatok számára ezen a skálán való pozíciójának könnyebb behatárolására egy értékelési rendszert. Ötfokozatú skálán (1. Fenntartó, 2. Közösségi, 3. Megfelelő, 4. Öncélú, 5. Kártevő) sorolja be a szervezetet a helyi gazdasági szerep, a környezeti hatások, és a társadalmi felelősség szempontjából⁴⁶. (Az Egyesület fenntarthatósági besorolásának szempontrendszerét, pontértékeinek jelentését és a fenntarthatósági besorolás értékelési rendszerét lásd a Mellékletekben az 5., 6., 7. ábrákon.)

2.8. A Yettel Magyarország Zrt.

A vállalat 1994-ben Pannon GSM néven jelent meg a mobiltávközlési piacon. A cég 2003-ban került teljes egészében a norvég Telenor tulajdonába. A Telenor Magyarország nevet 2010-ben vette fel. Akkori anyavállalata, a norvégiai központú Telenor Csoport a világ egyik legnagyobb mobilszolgáltatója, mely a távközlési, adat- és médiakommunikáció szolgáltatások vezető globális szállítója. A Telenor Magyarország Zrt. a nemzetközi Telenor Csoport tagjaként hazánk második legnagyobb mobilszolgáltatójává és így a magyar gazdaság egyik meghatározó szereplőjévé vált.

2018-ban történt egy tulajdonosváltás és a PPF Csoport vált a Telenor tulajdonosává. A PPF Telecom Group a PPF Csoport része, amit egy nemzetközi befektetési csoport 1991-ben a Cseh Köztársaságban alapított. A PPF Telecom Group Közép- és Délkelet-Európa egyik vezető távközlési szolgáltatója, leányvállalatai Csehországban, Szlovákiában, Magyarországon, Bulgáriában és Szerbiában is működnek. A régió országaiban 2021-ben indult el a Telenor nevet leváltó új márka kialakítása. 2022. március 1-jén Magyarországon is elindult a Yettel márka és megalakult a Yettel Magyarország Zrt.

⁴⁶ Tóth G. (2007): *A Valóban Felelős Vállalat*. Budapest: Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. 84–85. o. Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: <https://kovet.hu/wp-content/uploads/2018/04/0-A-Val%C3%B3ban-Felel%C5%91s-V%C3%A1llalat-1.pdf>

A PPF Telecom Group 2021-ben kezdte el kialakítani fenntarthatósági stratégiáját. A folyamatba valamennyi leányvállalatát bevonta. A Yettel Magyarország fenntarthatósági stratégiája ezért összhangban áll a PPF Telecom Group által kialakított saját fenntarthatósági stratégiájával.

2.8.1. A Telenor/Yettel Magyarország Zrt. fenntarthatósági céljai

A Telenor Magyarország Zrt. 2006 óta ad ki vállalati felelősségvállalási vagy fenntarthatósági jelentést⁴⁷, amelyben a vállalat gazdasági, környezeti és társadalmi teljesítményét értékeli. A jelentésben közölt információk az éves pénzügyi beszámolókra, az anyavállalat számára készített nem pénzügyi jelentésekre, a hatóság felé benyújtott környezetvédelmi bevallásokra, belső szabályzatokra, a vállalat irányelveire, illetve a társaságon belüli adatszolgáltatási rendszerükre támaszkodik. Az adatok és az információk megbízhatóságát szakértői és felsővezetői ellenőrzés biztosítja. A jelentés összeállítása során kiemelt figyelmet fordítanak az információk teljességére, az adatok pontosságára, megbízhatóságára, összehasonlíthatóságára. A Telenor 2008 óta a Global Reporting Initiative (GRI) nemzetközi keretrendszer alapján publikálta a jelentéseket. A GRI negyedik generációs irányelvei (GRI G4) alapján mutatta be gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatósági teljesítményét. A GRI-szabvány által meghatározott megfelelési szintek közül a Telenor Magyarország Zrt. az „Alap” szintet érte el.⁴⁸

A magyar gazdaság meghatározó szereplőjeként a vállalat üzleti tevékenységével jelentős gazdasági, társadalmi és környezeti hatást is gyakorol érintettjeire. A vállalat a fenntartható és felelős vállalati működés mellett kötelezte el magát, így feltárta és minimalizálta a saját tevékenysége által okozott káros hatásait, amellet, hogy ennek segítségével felerősítette a pozitív hatásait a külső és belső érintettjei felé. A Telenor Magyarország Zrt. a vállalati felelősségvállalás mindhárom területén azonosította alapvető hatásait, amelyek a CSR stratégiájának meghatározó elemeivé váltak. A gazdasági felelősségvállalás területén a

⁴⁷ Yettel. (2006): *Vállalati felelősségvállalási jelentés*. [Elektronikus kiad.] Pannon GSM Távközlési Zrt. Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:

https://static.yettel.hu/documents/VGVsZW5vci0yMDA2LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuG Rm/telenor-2006-fenntarthatosagi-jelentes_7n8r0tqs.pdf?v=2

2006 és 2022 közötti további forrásokat lásd az Irodalomjegyzékben.

⁴⁸ Yettel. (2022) *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:

https://static.yettel.hu/documents/WWV0dGVsX3N1c3RhaW5hYmlsaXR5X3JlcG9ydF8yMDIyX0hVX2Zpbm FsLnBkZg/yettel-sustainability-report-2022-hu-1115_kxt9zbgq.pdf?v=2

vállalat számára elsődleges üzleti cél, hogy nyereséges működés elérése mellett a vállalat termékeivel és szolgáltatásaival hosszú távon teremtsen értéket külső és belső érintettjei számára.⁴⁹ A vállalat társadalmi felelősségvállalása a felelős foglalkoztatási gyakorlaton, a vállalat technológiájának a társadalom ügyének szolgálatába állításán, valamint a termékek és a szolgáltatások mindenki számára biztonságos elérésén alapszik. A vállalat számára a belső érintettjeinek körén belül a legfontosabb szereplők a munkatársai, így a Telenor Magyarország Zrt. nagy hangsúlyt fektet a biztonságos, kényelmes és hatékony munkavégzéshez szükséges feltételek biztosítására a teljes és a megváltozott munkaképességű kollégái számára egyaránt. A Telenor Csoport (a korábbi norvég anyavállalat) igazgatóságának Etikai és Fenntarthatósági Bizottsága felügyelte, hogy a vállalat Etikai Kódexének megfelelően alakítják-e ki a munkavállalók munkahelyi környezetét, a Társaság működését. Az Etikai Kódex⁵⁰ a vállalat egyoldalú, önkéntes deklarációja, amely lefekteti a vállalat legfontosabb értékorientációit és cselekvési normáit a külső és belső stakeholderekkel, azaz érintettekkel való viszonyában. A Telenor Magyarország Zrt. a fenntartható társadalmi projektjeinek eredményes megvalósulása érdekében a civil szervezetekkel hosszú távú együttműködésre törekszik.

A környezeti felelősségvállalás kifejeződött a környezetvédelmi jogszabályok maximális betartásában és a vállalat a tevékenységével okozott környezeti hatások minimalizálására való törekvésében. A vállalat a hálózat- és épületüzemeltetés mellett a közlekedésével is hatást gyakorol a környezetre energiafelhasználás és szén-dioxid-kibocsátás formájában, mely területeken folyamatos fejlesztéseket valósított meg, hogy környezeti teljesítményét javítsa. A Telenor Magyarország Zrt. olyan termékeket és szolgáltatásokat tett elérhetővé, amelyek megvásárlása és felhasználása által a fogyasztók is csökkentették erőforrás-felhasználásukat és károsanyag-kibocsátásukat. A biztonságos szolgáltatásnyújtás érdekében új bázisállomások telepítésekor a Telenor szakemberei személyesen informálják az érintetteket a létesítmények üzemeltetésének hatásairól. Ezek az új bázisállomások, rádiós és televíziós műsorszóró antennák, mobiltelefon-antennák minden esetben az egészségügyi határértékek szigorú betartásával épülnek. A Telenor betartja a telephely létesítésében résztvevő dolgozók és az ott élő lakosságra vonatkozó biztonsági határértékeket, az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO) iránymutatásait, valamint az elektromágneses térerő határértékeit

⁴⁹ Chikán A. (1992): *Vállalatgazdaságtan*. [H. n.]: Aula Kiadó.

⁵⁰ Carroll, A.B., Brown J., Buchholtz A.K. (2022): *Business & Society: Ethics, Sustainability & Stakeholder Management*. 11 th Edition. [S. l.]: Cengage Learning.

meghatározó hazai és nemzetközi előírásokat. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a vállalat szakemberei minden állomás tervezésekor számításokat végeznek, és a műszaki paraméterek alapján meghatározzák az állomás működési körzetében várható elektromágneses térerőt. Ha egy állomáson többféle technológia, több frekvencia is használatban van, vagy más szolgáltató is üzemel, akkor minden sugárzóforrás együttes hatását veszik figyelembe. Bármely műszaki paraméter változása esetén ezeket a számításokat újra elvégzik. A bázisállomások tervezésénél, építésénél, az antennák pozicionálásánál a Telenor szakemberei különös gondot fordítottak arra, hogy a lehető legkisebb energiafogyasztással maximális lefedettséget érjenek el. Azon esetekben, amelyekben lehetséges már meglévő magas építményeket (kémény, hidroglóbusz, víztorony, siló, templomtorony, távvezetéktartó oszlop) használnak az antennák elhelyezésére. Ilyenkor törekszenek az állomások „álcázására”, azaz ezek elrejtésére, illetve amennyiben lehetséges lakosságbarát másodlagos közösségi funkcióval próbálják ellátni ezeket az állomásokat. Ilyen másodlagos közösségi funkció például az, ha egyúttal egy kilátót is létesítenek a magas építményeken. A Telenor és alvállalkozói arra is törekedtek, hogy az épületek, szerkezetek és berendezések létesítési helyének meghatározásakor és megépítéskor minimálisra csökkentsék a helyi környezetre gyakorolt vizuális és esztétikai hatást. Mivel a sok feltétel együttes teljesülése miatt a városi környezetben sok esetben nehéz az új állomás létesítése, így úgynevezett „site sharinget” alkalmaz a vállalat, ami azt jelenti, hogy betelepül más szolgáltatók meglévő állomásaira, illetve fordított esetben beengedik a saját telephelyeikre a konkurens vállalatokat, hogy ne szaporítsák fölöslegesen az állomások számát. A munkavédelmi törvény előírásai szerint a Telenor 1999 óta szisztematikusan végzi a hálózat állomásainak rendszeres, ötévenkénti munkabiztonsági célú felülvizsgálatát. Ennek a felülvizsgálatnak kettős célja van: egyrészt az állomásokon az antennáknál dolgozók biztonságát megfelelő munkakörülmények megteremtésével szeretnék biztosítani, másrészt az állomás környékén élők, közlekedők testi épségét kívánják védeni az esetleges balesetektől. A felülvizsgálatok során a szakemberek tüzetesen ellenőrzik az állomás minden szerkezeti elemét, állapotát, és rendellenesség esetén kijavítják a hibákat. Azon munkavállalóknak, akik az állomásokon a magasban dolgoznak, ipari alpinista kiképzést biztosítanak. A magasban dolgozó képzett munkavállalókat a legkiválóbb minőségi alpinista felszerelésekkel, védőeszközökkel látják el. Tudásukat tréningekkel és vizsgáztatással tartják naprakészen.

A Telenor működése során a maximális jogszabályi megfelelésre törekedett. 2015-ben a társaságot a termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos, gondosságra és használatra vonatkozó vagy a termékek és szolgáltatások egészségi és biztonsági hatásait szabályozó jogszabályokat megsértő hatósági határozat nem született.

2.8.2. A Telenor/Yettel Magyarország Zrt. és a környezetvédelem

A környezetmenedzsment költségek tartalmazzák mindazoknak az eszközöknek, folyamatoknak a költségeit, amelyeket a vállalat a saját környezetének védelme érdekében alakított ki és használ. A környezetmenedzsment csak akkor jó, ha a vállalkozás vezetése megfelelő jelentőséget tulajdonít a környezetvédelemnek és alkalmazza azokat az eszközöket (környezeti átvilágítást, kockázatértékelést, életciklus-elemzést, SWOT-analízist, ökológiai mérleget), amelyek segítségével csökkentheti káros környezeti hatásait. Műszaki megoldásaiban pedig a legjobb elérhető technológiát alkalmazza, illetve olyan környezetbarát termékeket fejleszt ki, amelyek előállítása és használata során a keletkező hulladékok nem környezetszennyezőek.

A Társaságnak a közlekedéshez kapcsolódó szén-dioxid kibocsátását 2013-ban sikerült csökkenteni. Ennek a csökkenésnek két oka volt, egyrészt a Telenor a leányvállalataival közös projekteket dolgozott ki, amely eredményeként munkavállalóik kevesebbet utaztak, másrészt a városhoz közelebbi irodaépületbe költözött a dolgozóik egy része, amivel csökkentették a privát autók használatát. A Telenor munkavállalói tulajdonában lévő autók használatából eredő károsanyag-kibocsátást szakértői becsléssel állapították meg. A 2013-ban megvásárolt Nissan Leaf típusú elektromos autót, illetve az állományukban lévő 67 hybrid autót a Telenor munkavállalói használták. A környezeti hatáscsökkentést és egyéb gazdasági hatásokat a Telenor szakemberei folyamatosan monitorozták a fejlesztési lehetőségek azonosítása érdekében. 2014-ben a Telenor alkalmazottai 4100 kilométert tettek meg az elektromos autóval, ami körülbelül 468 kilogramm CO₂ kibocsátás-csökkentést, míg a hybrid autókkal összesen megtett körülbelül 1 100 000 kilométer hozzávetőleg 3,4 tonna CO₂ kibocsátás-csökkentést eredményezett ahhoz képest, mintha hasonló kategóriájú, hagyományos járművel utaztak volna.

A Telenor Magyarország Zrt. a hazai szolgáltatók közül elsőként indított mobil-visszaváltási akciót 2004-ben. A mobiltelefonok 95 százalékban könnyen kinyerhető és

feldolgozható újrahasznosítható anyagokból készülnek. A bennük található veszélyes hulladéknak minősülő anyagokat a korszerű módszereknek köszönhetően új eszközök készítéséhez használják fel. A régi készülékeknél leginkább a nyomtatott áramkörökben lévő ólom, illetve az LCD kijelzőkhöz felhasznált higany szennyezi a környezetet. Ezen kívül a telefonokban lévő kis mikrofonok és egyéb apró alkatrészek is nehézfémeket tartalmaznak, amelyek a nem megfelelő hulladékkezelés során, az élővilágba kerülve, káros folyamatokat indítanak el. A Telenor mobiltelefon-visszagyűjtő kampányai során egyre nagyobb mennyiségben (számokban kifejezve: 2010-ben 2388 kilogramm, 2011-ben 2688 kilogramm, míg 2012-ben 4566 kilogramm) használt telefont gyűjtött ügyfelek jóvoltából. A Telenor a saját és partnerüzleteiben folyamatosan lehetőséget biztosít ügyfelei számára, hogy használt készülékeiket és akkumulátoraikat leadják, és ily módon csökkentsék káros környezeti hatásukat. A visszagyűjtött eszközöket a külföldi piacokon használt készülékként továbbértékesíti újrahasznosítás céljából. 2013-ban a visszagyűjtött készülékek mennyisége a 2012. évhez képest közel 80 százalékkal csökkent, 907 kilogramm volt, ami 2014-re az előző évhez képest 1482 kilogrammra nőtt, ami 63 százalékos növekedést jelentett. 2022 tavaszán a Fenntarthatósági Témahét keretében a Yettel az Emberi Erőforrás Minisztériumával és a Kék Bolygó Alapítvánnyal közösen részt vett a „Gyűjts Velem” használt mobiltelefon, e-kütyü és elemgyűjtő verseny megszervezésében, hogy ösztönözzék az általános iskolás és középiskolás diákokat a szelektív hulladékgyűjtésre. 214 iskola csatlakozott a versenyhez és összesen 6669 mobiltelefont és 38,5 tonna akkumulátort gyűjtöttek a diákok.

A Telenor – mint látjuk – elkötelezett az erőforrások felhasználásának csökkentése mellett és támogatja az anyagok, eszközök újrahasznosítását. A Telenor saját tevékenységi körén belül gondoskodik a fenntartható hulladékkezelésről, és arra törekszik, hogy beszállítói, valamint szerződéses partnerei is olyan környezetvédelmi normákat kövessenek, amelyek összemérhetők a Telenor saját normáival. A Telenor veszélyes hulladékait a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően szelektíven gyűjti. A veszélyes hulladékokon kívül, az ügyvitelben keletkezett hulladékok közül az újrahasznosítás érdekében még további hatfajta hulladékot elkülönítetten gyűjt. Ez a papírhulladék, az üveghulladék, a műanyag hulladék, a fémhulladék, az elektronikai hulladék és a használt elem, akkumulátor.

A vállalat a szelektív hulladékgyűjtésen kívül papírkímélő, elektronikus dokumentumkezeléssel is csökkentette a környezeti terhelését. A Telenor évek óta törekszik a papírmentes iroda megteremtésére azzal, hogy dokumentumaiknak nagy részét nem

nyomtatják ki, de amit ki kell nyomtatniuk, arra újrahasznosított papírt használnak. A Telenor környezettudatos magatartását azzal is kifejezte, hogy 2009-ben bevezették az elektronikus számla szolgáltatást, így ügyfeleik kényelmesen, egyetlen kattintással egy e-mail cím vagy telefonszám megadásával papír- és környezetkímélő módon hozzáférhettek számláikhoz. A Telenor ezzel megspórolta a számla nyomtatásához a papírt és a csekket, valamint a postai szolgáltatást. Minden e-számla szolgáltatásra előfizető ügyfél ezzel a döntésével egyúttal a környezet védelméhez is hozzájárult. Ezen ügyfelek táborának szélesítése érdekében a Telenor rendszeresen indított kampányokat, és ilyen akciók során elektronikus számla megrendelése esetén egy bizonyos összeget jóvá is írtak ügyfeleik számlájára. Az e-számla bevezetésével 2011-ben és 2012-ben összesen 15 621 kilogramm papírt spóroltak meg. 2014-ben a Telenor elektronikus számlát használó ügyfeleinek aránya a duplájára nőtt. A járvány alatt bevezették az érintésmentes fizetési lehetőséget. Továbbá a vállalat kollégáinak a képzését lehetőség szerint e-learning rendszerben tartja meg és üzleteinek kereskedelmi nyomtatványait is digitalizált formában jeleníti meg. A Telenor saját tulajdonú és partnerüzleteiben a korábban papír alapú marketinganyagokat LCD kivetítőkkel váltották ki, ily módon is csökkentve környezeti terhelésüket.

2.8.3. A Yettel Ház

A Yettel Magyarország Zrt. központja a törökbálinti Yettel Ház, amely Magyarország egyik legmodernebb környezetbarát és „legzöldebb” vállalati épülete, aminek a tervezésekor végig a környezettudatosságra és az innovációra törekedtek a cég döntéshozói. Megépítésekor mintául az akkori anyavállalat, a Telenor fornebui (Norvégia) székháza szolgált. Az új irodaház tervezésénél és kivitelezésénél a környezettudatosság és a fenntarthatóság elveinek jegyében döntöttek és cselekedtek. Törökbálint határában, a Tétényi-fennsíkot átszelő Égett-völgyben helyezkedik el a Telenor központ. A tájrendezés alapkonceptiója az „épület a mezőben” volt, azaz maradjon meg az irodaépület körül a réttjelleg (lásd a 8. ábrát). A parkolók körül fákat ültettek a déli és nyugati telekhatárok mentén. A székház elhelyezésénél alapvető szempont volt az erdő látványának, közelségének és a jó kilátásnak a biztosítása. Az épület a nyolchektáros Égett-völgy területének mindössze 7,55 százalékát foglalja el a megengedett 30 százalék helyett. A terület 65,3 százaléka zöldterület maradt. A Telenor Házat közvetlenül körülvevő területen pedig parkot építettek.

8. ábra: A környezetbarát Telenor Ház az Égett-völgyben

(Forrás: www.telenor.hu)

A minél nagyobb zöldterület megőrzése érdekében földalatti parkolót alakítottak ki és IT géptermeiket is földfelszín alatt építették ki. A szervertermek földfelszín alatti elhelyezésével csökkentették azok felmelegedését a nyári időszakban, így módon a hőkibocsátás optimalizálásával leredukálták a hűtési szükségletet. Igyekeztek az épületbe a legjobb, legenergiatakarékosabb légkondicionálókat és épületgépészeti berendezéseket megvásárolni és beépíteni. A telken belüli közlekedés kialakításánál elsődleges cél volt, hogy a nagy forgalom rejtett legyen, így a minél nagyobb egybefüggő zöldterület megőrzésével a telekhatárok mentén alakították ki az utakat. Ezen a fontos és nagy energiafogyasztású telephelyen a teljes villamosenergia-ellátó rendszert korszerűsítették, ami nagyobb üzembiztonság mellett magasabb hatásfokot és kevesebb veszteséget jelent. A Yettel Házban található Magyarország legnagyobb teljesítményű megújuló energiaforrását alkalmazó, geotermikus hőszivattyúkra alapozott hűtési-fűtési rendszere, amely 180 darab, 100 méterre fűrt hőszonda segítségével biztosítja a hideg-meleg vizet az épület hőmérsékletének szabályozásához. A szondák nyerik ki a földből a 15 fokos földhőt, amelyet három hőszivattyú segítségével nyáron hűtésre, télen pedig fűtésre használnak fel. A Yettel Ház belső tereinek klímáját a mennyezeten futó (álmennyezettel fedett) csőrendszerben keringő vízzel lehet szabályozni. A 2009 júniusában átadott beltéri klíma hőszivattyús rendszere (lásd a 9. ábrát), akkor Európában is ritkaság volt, szinte csak Norvégiában és Svédországban alkalmazták. A geotermikus hőszivattyúkra alapozott hűtési-fűtési rendszere 166 millió

forintos beruházása volt a vállalatnak. A rendszer éves működési költsége körülbelül 13 millió forint, az éves megtakarítása pedig 36 millió forint. A beruházás megtérülési idejét a szakértők nyolc és tíz évre becsülték. A világviszonylatban is kiemelkedően korszerű, környezetbarát hőnyerő rendszer Európa hetedik legnagyobb ilyen jellegű projektje volt.

9. ábra: A Telenor/Yettel Ház hőszivattyúi

(Forrás: www.telenor.hu)

A Telenor Magyarország Zrt. törökbálinti telephelyén a 168 négyzetméter összfelületen elhelyezkedő napkollektorok az ott dolgozók melegvíz ellátásához szükséges energia 60 százalékát képesek előállítani. A napkollektorokkal egy megújuló gazdaságos energiaforrást tudnak környezetbarát módon kiaknázni, a dráguló és környezetkárosító fosszilis energiahordozók helyett.⁵¹ Számokban kifejezve 2015-ben a Telenor hőszivattyúi 7335,72 gigajoule hűtési és fűtési energiát, míg a napelemes rendszer 268 gigajoule energiát termeltek.

A Yettel Ház szellőztetőrendszerének hőcserélő berendezése biztosítja, hogy minél kevesebb energia vesszen kárba. A különböző épületfunkciókat számítógéppel vezérelt, intelligens központi rendszer irányítja. A zöldenergia-forrásoknak és a korszerű épületüzemeltetési rendszereknek köszönhetően a Yettel Ház hozzájárul a vállalat ökológiai lábnyomának csökkentéséhez. Számokban kifejezve a ház éves szinten közel 145 ezer köbméter gázt és 92,5 MWh villamosenergiát takarít meg. A telephelyen egy tó is található,

⁵¹ Ádám B. (2011): *Energiaellátás, alternatív energiaforrások hasznosítása*. [H.n.]: Szent István Egyetem. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/11941/2010-0019_Energiaellatas_alternativ_energiaforrasok_hasznositasa.pdf?sequence=1&isAllowed=y

amelynek a vizét egy esetleges tűzoltás során fel tudják használni, valamint a szerverpark hűtésére is ezt a vizet használják, így csökkentve az energiafelhasználást.

A Yettel Házat kiemelkedően hatékony hőszigeteléssel látták el, hogy ezzel csökkentsék a hőveszteséget. Továbbá külső árnyékolók felszerelésével csökkentették a ház nyári felmelegedését, és hővisszanyerő berendezés biztosításával érték el, hogy a szellőztetéssel ne veszítsenek sok energiát. Energiamegtakarítás céljából fény- és mozgásérzékelőket szereltek fel, hogy általuk csak olyan helyeken világítsanak, ahol emberek tartózkodnak. Az épület energiahatékonyágának érdekében intelligens épületüzemeltetési rendszert alakítottak ki az épületben, amellyel hatékonyan mérhetik és irányíthatják az egyes berendezések különböző paramétereit. 2009-es adatok szerint a Telenor Ház a környezetvédelmi berendezéseivel, az épülettel, a hőszivattyúval, napkollektorokkal és az intelligens épületvezérléssel 500 magyar család éves elektromos áramfogyasztásának megfelelő energiát takarított meg.⁵²

A távközlés folyamatosan fejlődő iparág, ezért mindig meg kell felelniük a jelen kihívásainak. A Covid alatt felelős vállalként rendkívüli nehézségekkel szembesültek. A Covid-járvány, a szomszédunkban zajló orosz–ukrán háború, az energiaválság és az infláció olyan körülményeket teremtett, amelyek igazi kihívást jelentettek. 2020 júliusában a PPF Csoport a magyar telekommunikációs piacon elsőként vezette be az új, innovatív üzleti modelljét, amelyben szétválasztotta a vállalat hálózatinfrastruktúra-szolgáltató egységét és a mobilszolgáltatói tevékenységet, így a Yettel elsősorban a lakossági és vállalati ügyfelek kiszolgálására tud koncentrálni a szolgáltatási ajánlatain keresztül. Az infrastruktúra fejlesztéséért és a hálózatokért a Cetin Hungary Zrt. felel. A Telenor a Covid-járvány alatt 2 napon belül átállt home office-ra, hogy megvédje kollégái egészségét. Kezelték a példátlanul megnövekedett adatforgalmat és támogatták a gazdaság egészét a világjárvány hatásainak kezelésében. 2021 decemberétől első körben a szolgáltató közép- és nagyvállalati ügyfelei számára bevezette a virtuális vagy eSIM-kártyát és a tűzfal-szolgáltatást. A Yettelnél 2022 márciusában, az orosz–ukrán háború kitörésekor, közel 10 ezer feltöltött SIM kártyát biztosítottak az ukrán menekülteknek.

2020-ban a Telenor elindította a vállalati ügyfeleinek a korlátlan adatforgalmat biztosító vezetékes internetszolgáltatását. A folyamatosan növekvő adatigény jelentette az egyik nagy kihívást a járvány alatt, ezért 2021-ben hálózatmodernizációs projektet indítottak, amelynek

⁵² Yettel. (2019): *10 éves Magyarország egyik ikonikus irodaháza, a törökbálinti Telenor székház*. [H. n.]: Yettel. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: <https://www.yettel.hu/sajto/kozlemeny/tizeves-a-telenor-haz>

célja, hogy többszörösére növeljék a hálózat kapacitását azáltal, hogy gyorsabb és megbízhatóbb hálózatot építettek ki. A Telenor 2021-ben a lakossági internetpiacon 4G-re épülő, korlátlan adatforgalmi keretet tartalmazó otthoni internetszolgáltatással jelent meg a vezetékek nélküli hálózatán.

2.8.4. A Telenor/Yettel vállalatirányítási rendszere

A Yettel a környezetvédelemmel kapcsolatos összes törvényi és egyéb előírásoknak is igyekszik eleget tenni, valamint a saját környezeti teljesítményének javításával, termékeivel és szolgáltatásaival a fogyasztók környezettudatosságát is erősíteni. A Yettel környezetvédelmi stratégiájának megvalósítása érdekében kidolgozta környezeti politikáját⁵³, melyben ismertette a céljait. A vállalat környezetvédelmi stratégiájának része volt az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások használatának kiaknázása, valamint a munkavállalóinak rendszeres környezetvédelmi képzése. A környezetvédelmi képzés keretében a vállalat igyekezett a munkavállalóit a káros környezeti hatások megelőzésének irányába motiválni. A Telenor/Yettel Magyarország Zrt. évek óta belső környezetvédelmi auditorokat képez, hogy munkavállalóik az ismeretek megszerzésével nagyobb mértékben tudják segíteni a társaság ISO-szabványoknak való minél jobb megfelelését.

A Telenor környezeti teljesítményének évről évre való fejlesztése érdekében 2010 óta ISO 14001-es ún. Környezetközpontú Irányítási Rendszert (KIR) üzemeltet. Az irányítási rendszer keretein belül évről évre újabb célokat fogalmaznak meg. Az ISO 14001 irányítási rendszer feladata, hogy értékeli, irányítja és javítja a gyártó, valamint a szolgáltató szervezetek által kibocsátott termék vagy szolgáltatás belső munkafolyamatainak a környezetre gyakorolt káros hatásait, valamint folyamatosan elősegíti a környezetvédelmi és egyéb jogszabályoknak való minél jobb megfelelést. Az ISO 14001 tanúsítvánnyal rendelkező cégekhez a hatóságok pozitívabban viszonyulnak, ezért fontos volt a bevezetése. A hatóságok pozitív viszonyulásán kívül a társaság megítélése is javult a közösségi és a piaci szempontból egyaránt. A leendő partnerek felé azt erősíti, hogy a vállalat a környezeti tényezők figyelembevételével átgondolt, felelős működési keretek között végzi a tevékenységét. Az

⁵³Yettel. (2023): A Yettel Magyarország környezeti politikája. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://static.yettel.hu/documents/WWV0dGVsX2tvcml5ZlXpldGlfcG9saXRpa2FqYV8yMDIzX0hVLnBkZg/yettel-kornyezeti-politikaja-2023-hu_7rzy3kvu.pdf?v=1

ISO 14001 tanúsítvánnyal rendelkezők a vevők és a beszállítók felé azt igazolják, hogy a vállalatnak fontos a környezet megóvása. Az ISO 14001 bevezetésével a potenciális környezeti balesetek felmérése és azok megelőzésére kidolgozott tervek működtetése révén csökkentek a környezeti kockázatok. A környezetszennyezés és környezetterhelés megelőzésével, illetve csökkentésével elkerülhetőek a környezetvédelmi bírságok.⁵⁴

A Telenor 2010-ben építette ki a fenntartható beszerzési rendszerét, amely által a beszerzési folyamataik során a környezetvédelmi és fenntarthatósági kritériumokat is mérlegelték. A fenntartható beszerzési rendszer célja az volt, hogy olyan berendezéseket, eszközöket és szolgáltatásokat vásároljanak, amelyek igénybevételével a környezeti hatásukat alacsonyabban tudják tartani. A fenntartható beszerzési rendszerük kapcsolódott a Környezetközpontú Irányítási Rendszerükhöz is. Az etikai elvek betartását nemcsak maguktól, de szállítóiktól, szerződéses partnereiktől is elvárták, ezért nekik is el kellett fogadniuk a vállalat Szállítói Etikai Elveit, illetve az Általános Beszerzési Feltételeit, ha szerződni szerettek volna. A szállítóknak a Felelős Üzleti Magatartásról szóló megállapodásban szerződéses formában el kellett kötelezniük magukat a nemzetközi normákon alapuló Szállítói Etikai Elvek mellett, amely az emberi jogok betartására, a felelős és jóhiszemű foglalkoztatásra, a munkavédelemre, azaz a munkavállalók jogszerű és biztonságos foglalkoztatására, a környezetvédelemre, továbbá a korrupciómentességre és a terrorizmus támogatásának tilalmára vonatkoznak. A Yettel jelentős számú beszállítóval dolgozik, így kiemelt figyelmet fordított arra, hogy olyan partnereik legyenek, akik azonosulni tudnak a vállalat értékeivel. A vállalaton belül külön csapat foglalkozik a szállítói lánc fenntarthatóságával és az etikus működés folyamatos fejlesztésével. A csapat feladata, hogy az etikai elvek tükrében nyomon kövesse a szerződött partnereik kötelezettségvállalásait, valamint ellenőrizze és oktatási programmal, tanácsadással támogassa üzleti partnereik és alvállalkozók munkáját. A vállalat előzetes kockázatértékelés alapján választja ki minden évben azt a több mint 50 szállítót, akit felkér a szállítói önértékelési kérdőívének kitöltésére, melyben a vállalatoknak önbevallásuk alapján kell értékelniük a felelős üzleti megállapodásban vállalt, a Szállítói Etikai Elvek által meghatározott működésüket, teljesítményüket. A kitöltött kérdőívek kiértékelése segítségével a vállalat közelebbről tudja beazonosítani a szállítóknál felmerült esetleges alapvető kockázatot.⁵⁵ A

⁵⁴ ISO Navigátor. Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://isonavigator.hu>

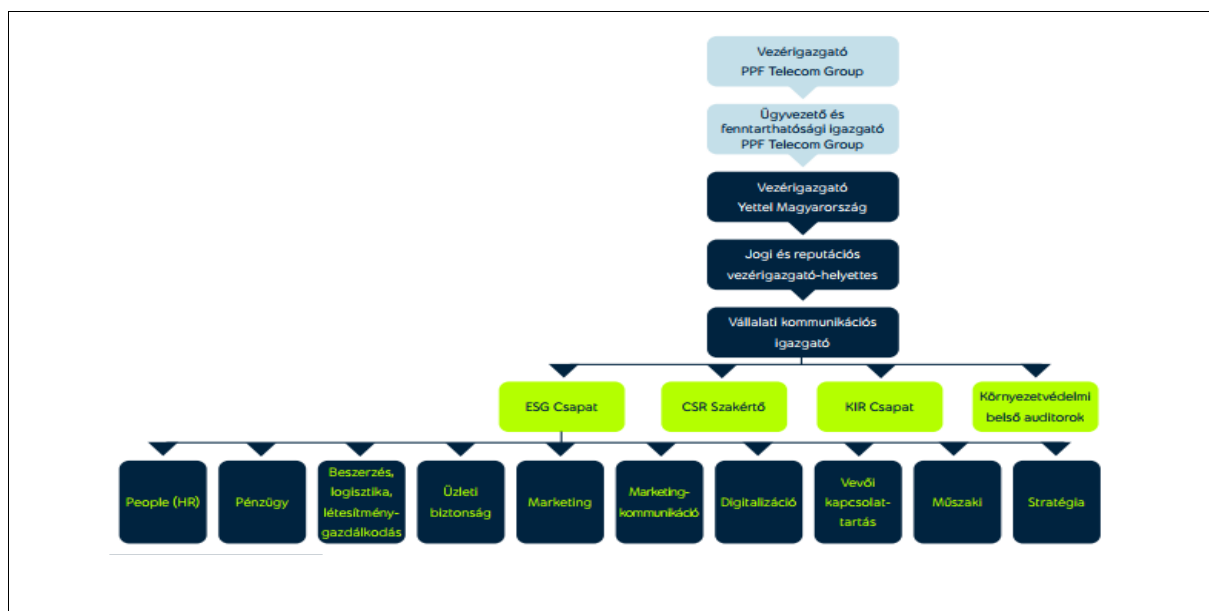
⁵⁵ Pénzes I. R., Gyenge B. (2010): *Kereskedelmi marketing*. [H. n.]: Szent István Egyetem.

kérdőívezés mellett eltérő témakörökben és részletességgel átfogó ellenőrzések és célzott vizsgálatok keretében helyszíni bejárással, interjúkkal és dokumentumvizsgálattal ellenőrizték a beszállítóikat, azok vállalatirányítási rendszereinek, valamint munka- és környezetvédelmi követelményeinek a megfelelését a Szállítói Etikai Elveknek és a jogi környezet követelményei alapján. A kockázatértékelés és az önértékelési kérdőívek feldolgozását követően számos javító jellegű intézkedés született. A vállalat a partnerei etikai megfelelését a szállítói tudatosságot növelő interaktív workshopok keretén belül is segíti.⁵⁶

A Yettel törekedett értéklánca rövidítésére is, így 2022-re elérte, hogy beszállítóik 93%-a hazai, helyi partnerekből álljon. A Yettel vállalatirányítási rendszereit a nemzetközi szabványok követelményeinek megfelelően alakította ki, fenntartja és folyamatosan fejleszti azokat. A vállalatirányítási rendszereket munkacsoportok tevékenysége által működtetik és a kitűzött célok elérését folyamatosan ellenőrzik. A vállalatirányítási rendszerek működésének fontos részét képezik az ellenőrző és helyesbítő tevékenységek, melyet külső és belső független auditorok, a KIR csapat és az érintett szakterület munkavállalói végeznek. A belső audit során feltárt hibákat és lehetőségeket a felsővezetés elé tárják.

10. ábra A fenntarthatósági témák szervezeti irányítása 2022-ben

(Forrás: Yettel Magyarország Zrt. Fenntarthatósági jelentése 2022)⁵⁷

⁵⁶ Józsa L. (2014): Marketingstratégia. [H. n.]: Akadémiai Kiadó Zrt.

⁵⁷ Yettel. (2022) *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://static.yettel.hu/documents/WWV0dGVsX3N1c3RhaW5hYmlsaXR5X3JlcG9ydF8yMDIyX0hVX2ZpbmFsLnBkZg/yettel-sustainability-report-2022-hu-1115_kxt9zbgq.pdf?v=2

A vállalat a PPF Telecom Groupon keresztül nyilvánosan elkötelezte magát egy elköteleződést rögzítő dokumentum aláírásával a Science Based Targets (SBTi)⁵⁸ kezdeményezéssel összhangban lévő ÜHG-kibocsátási célok kitűzése mellett és kidolgozták a kibocsátási célokat, valamint az azt alátámasztó dekarbonizációs stratégiát. A Yettel az ESG⁵⁹ terén intenzíven együttműködik az anyavállalattal, és kidolgozták saját ESG-stratégiájukat is. Jelenleg 4 fókuszterületük, pillérük van, amely a stratégiájukban is megjelenik.

A Yettel ESG stratégiájának pillérei és céljai (2023–2028):

I. Pillér: Mobiltechnológia egy fenntarthatóbb jövőért

1. Megbízható mobilhálózat

Megbízható mobilhálózat révén a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése mindenki számára elérhetővé válik. A Yettel 2022-ben folytatta az 5G hálózat kiépítését, hogy a lehető legnagyobb mértékben kiaknázhassa az új technológiából fakadó energiahatékonyságot és a pozitív társadalmi hatásokat. A PPF Telecom Group célja, hogy abban a régióban, ahol működik, az 5G kapcsolat 2024-re a lakosság 50%-a, 2027-re pedig 80%-a számára elérhetővé váljon.

2. A digitális oktatás és a tudatos internethasználat elősegítése

Ez a Yettel oktatási programja által valósul meg, amelybe évente 15 000-rel több gyermeket szeretnének bevonni. A ProSuli digitális módszertani oktatási program, célja a digitális eszköztár megismertetése és a tudatosságfejlesztés. A projekt ingyenes, jelenléti vagy e-learning formában is elérhető és 30 órás akkreditált képzéssel támogatja a digitális innovációra nyitott pedagógusok munkáját, valamint szakmai programokat szervez és tanári közösséget épít. A vállalat ingyenes mobilnet hozzáféréssel segíti az iskolák digitalizációját. A programhoz csatlakozó iskolák és tanárok száma folyamatosan nő. A tanároknak szóló digitális tananyagfejlesztő pályázatot 2020-ban a „karanténoktatás” során felgyülemlett tapasztalatok megosztása hívta életre, amelynek célja, hogy az online oktatás lehetőségeinek bővítésével is segítsék munkájukat. A vállalat 2015-től támogatja a KórházSuli Alapítványt, amely olyan gyermekek tanulását és iskolai visszailleszkedését segíti, akik hosszabb ideig

⁵⁸ SBTi iránymutatásokkal segíti a vállalatokat az üvegházhatású gázok kibocsátásának tudományos alapokon nyugvó csökkentésében.

⁵⁹ ESG (Environment, Social, Governance), amely egy olyan keretrendszer, amely a vállalatok és szervezetek teljesítményének értékelésére és jelentésére szolgál környezeti, társadalmi és vállalatirányítási szempontból.

kiestek az iskolából otthoni vagy kórházi gyógyulás miatt. A Yettel korlátlan internet-hozzáférést biztosít a programban részt vevő tanárok és diákok számára. A Digitális Ugródeszka program keretében pedig nyolcosztályos általános iskolák kaphattak – iskolánként akár 2 millió forint értékben – tableteket és notebookokat, valamint egy 30 órás akkreditált ProSuli Digitális Módszertani képzésen is részt vehettek.

3. Információbiztonság és a személyes adatok védelme

A Yettel adatvédelemmel kapcsolatos biztonsági megoldásokat nyújt, melyet a szerződéses végfelhasználóinak 20%-a vesz igénybe. A Yettel Netpajzson keresztül pedig a mobilhálózaton keresztülmenő netforgalmat szűrik.

4. Digitális megoldások a fogyatékkal élő személyek társadalmi integrációjának elősegítéséért

Ennek érdekében 2025 júniusáig a fogyatékkal élők számára akadálymentessé teszik a Yettel alkalmazást és a netshopot.

II. Pillér: Környezeti lábnyomuk csökkentése

1. Céljuk a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése a Scope 1, 2 és 3 kategóriákban.⁶⁰
2. Folyamatosan növelni kívánják a „zöld” villamosenergia felhasználását 2028-ig.
3. A körforgásos gazdaság támogatása az elektromos hulladék (mobiltelefonok, táblagépek, mobil routerek) összegyűjtésével.
4. A Yettel működésével és kereskedelmi tevékenységével kapcsolatban felmerülő papírfelhasználásuk folyamatos csökkentése.

III. Pillér: A Yettel működésének középpontjában a saját munkavállalói állnak

1. Céljuk a vállalati közösségek támogatása évente 1 nap önkéntes munka végzése által.
2. A Yettel továbbra is védi munkavállalói egészségét, biztonságát és jólétét.
3. A fogyatékkal élő munkavállalói munkahelyi integrációjának felgyorsítása, befogadó munkahely megteremtése egy foglalkoztatási program keretében.
4. A női munkavállalóik karrierútjának támogatása tehetséggondozó programok keretében. Reintegrációs programokat szerveznek a szülői szabadságról visszatérő alkalmazottak számára.

⁶⁰ Scope 1,2,3: Az üvegházhatású gázok kibocsátását 3 kategóriába sorolják.

IV. Pillér: Etikus és átlátható működés

1. Felelősségteljes és fenntartható beszerzés érdekében egy beszállítói együttműködési tervet dolgoztak ki.
2. A Yettel fenntarthatóságának szerves része a munkavállalók képzése: ESG képzés, valamint egészség-, biztonság- és környezetvédelmi képzés (HSSE).

A fenntarthatósági témák irányításáért a Yettel CSR szakértője felel a Vállalati kommunikációs igazgató támogatásával. Munkáját a KIR Team és a környezetvédelmi belső auditorok, valamint a Core ESG Team egészítik ki.

2.9. A Vodafone Magyarország Zrt. és a Magyar Telekom Nyrt. fenntartható fejlődéssel kapcsolatos erőfeszítései

A Vodafone Magyarország Zrt. 1999-ben kezdte meg Magyarországon működését. Mára az ország második legnagyobb mobilszolgáltatójává vált, megelőzve a Yettelt. A fenntartható fejlődésért tett erőfeszítéseit az alábbi táblázat tartalmazza.

1. táblázat: A Vodafone Magyarország Zrt. fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ténykedése
(Forrás: Saját szerkesztés)⁶¹

Vodafone Magyarország Zrt. fenntartható fejlődés stratégiái
Környezeti dimenzió
Kevesebb papírhasználat, gyorsabb ügyintézés elektronikus szerződéskötéssel.
Az energiafogyasztás csökkentése energiahatékonyságot segítő szoftverek által.
Szabadhűtésű klímával hűtik szervertermüket, hogy csökkentsék szén-dioxid kibocsátásukat.
Távvezérelhető, okos energiai irányító rendszereket vezettek be.
Otthonról is végezhetik munkájukat a munkavállalók, hogy a munkába utazással annak negatív környezeti hatásait csökkentsék.
Online meetingekkel csökkentik a felesleges repülőutak számát.
Társadalmi dimenzió
Vodafone Magyarország Alapítvány a gyermekekért Digitális Iskola Programja célja a hátrányos helyzetű fiatalok digitális ismereteinek fejlesztése és az oktatás digitális átalakításának ösztönzése.
Életmentő Applikációt vezetett be az OMSZ a Vodafone Alapítvánnyal együttműködve.
Vodafone Magyarország Alapítvány támogatást nyújt a párkapcsolati erőszak áldozatává vált nőknek és fellép az erőszak minden formája ellen.
Egészség és munkavédelem. A zaklatás és bántalmazás megakadályozása. A hátrányos megkülönböztetést nem tűrik el. Az alkalmazottak számára a cég megvalósítja az esélyegyenlőséget és befogadást a foglalkoztatási szabályzatain és gyakorlatain keresztül.
Gazdasági dimenzió
Felelős beszerzési lánc működtetése az Etikus Beszerzési Kódex alapján.

⁶¹ Vodafone Magyarország Zrt. (2018): *Fenntarthatósági jelentés 2017-18*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://www.vodafone.hu/static/documents/20143/330663/Fenntarthatosagi_jelentes_2018-v2.pdf

A Magyar Telekom Nyrt. az ország legnagyobb távközlési szolgáltatója. A cég fenntartható fejlődésért tett erőfeszítéseit is a helyszűke miatt egy táblázatba foglaltam.

2. táblázat: A Magyar Telekom Nyrt. fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ténykedése (Forrás: Saját szerkesztés)⁶²

Magyar Telekom Nyrt. fenntartható fejlődés stratégiái
Környezeti dimenzió
Papírmentes működést igyekeznek megvalósítani.
Vegyianyagmentes takarítószerket használnak.
Mobildonor leadási pontot működtetnek a használt, de még működőképes telefonokra.
Újrahasznosított papírtáskákat adnak a vásárolt termékekhez.
Bevezetésre került a fele méretű elektronikus SIM kártya.
Céljuk az eSIM, azaz a letölthető SIM kártya elterjesztése.
Üzleteikben újrahasznosítható LED lámpákkal oldják meg a világítást.
Társadalmi dimenzió
100 %-ban akadálymentes szolgáltatásokat nyújt.
Munkatársi közösségi napelem projektben adják bérbe napelemeiket, a megtermelt energiát pedig helyben használják fel.
Egészségmegőrzést célzó intézkedéseket tesz.
Kerékpáros futárszolgálatot vesz igénybe 2012 óta.
Gazdasági dimenzió
ÜHG kibocsátásuk csökkentése Scope 1,2,3 kategóriában SBTi-nek tett vállalásaik szerint.
Minden évben jelent a CDP online platformnak éghajlatvédelemmel kapcsolatos tevékenységéről.
A karbonsemleges működés megteremtéséhez vízerőművek által termelt megújuló energiát vásárol.
A körforgásos gazdaság támogatása prémium minőségű felújított eszközök értékesítésével.
ISO 9001, 14001, 27001, 50001 vállalatirányítási rendszerek működtetése.

A Magyar Telekom Nyrt.-nél már megjelentek az ISO9001, 14001, 27001 és 50001 vállalatirányítási rendszerek. A vizsgált vállalatok esetében összességében jól látható, hogy komoly erőfeszítéseket tesznek a fenntarthatósági célok elérésére. A három cég fenntarthatósági jelentéseinek olvasása után a legszembetűnőbb az, hogy a Yettel a vállalatirányítási rendszerek kialakításában sokkal előrébb tart.

⁶² Magyar Telekom Nyrt. (2021): *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://www.telekom.hu/static-tr/sw/file/Magyar-Telekom_Fenntarthatosagi-Jelentes_2021.pdf, valamint a Magyar Telekom Nyrt. (2023): *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://www.telekom.hu/static-tr/sw/file/Fenntarthatosagi_Jelentes_2023.pdf

3. Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)

A piackutatásom célját, a hipotéziseket és a hozzájuk tartozó kérdőívben szereplő kérdéseket a következő oldalon egy táblázatba foglaltam, hogy témám feldolgozása áttekinthetőbb legyen. A kutatási hipotéziseket a kutatási célokkal összhangban alakítottam ki.

A kutatás módszere⁶³: primer jellegű online kérdőíves megkérdezés. A kutatás eszköze: standardizált kérdőív. A standardizált kérdőív 10 db kérdést tartalmazott, 6 db tárgyköri és 4 db demográfiai kérdésből állt. A kutatás körülményei: A kérdőívet online készítettem el és a Facebookon osztottam meg. A kutatás ideje: 2024.03.13–04.02. A kutatás helye: a kérdőívre a válaszokat a Google Űrlapokon gyűjtöttem. Próbakérdezést a rokonaim, ismerőseim között végeztem kb. 10 ember részvételével. A kérdőíves megkérdezés során zárt és Likert-skálás kérdéseket alkalmaztam. (A kutatáshoz használt kérdőívet lásd a Mellékletek című fejezet 1. számú mellékleteként.)

⁶³ Domán Sz., Tamus A., Totth G. (2009): *Marketing alapok*. Budapest: Saldo Zrt.

3. táblázat: Piackutatásom célja, hipotézisek, kérdőíves kérdéseim táblázatba foglalása
(Forrás: Saját szerkesztés)

A kutatás célja	Hipotézis	Hipotézishez tartozó kérdések
A Yettel/Telenor/ Pannon GSM minden szolgáltatónál előbb kezdte el az előfizetőitől a mobiltelefonok visszaváltását újrahazszojtás céljából. Kutatási célom megnézni a válaszokból, hogy a Yettel ügyfelei környezettudatosabb vásárlók-e?	H1: A Yettel ügyfelei környezettudatosabbak többi szolgáltató ügyfeleinél.	1. Önnek melyik mobilszolgáltatónál van előfizetése? 2. Telefonkészülék vásárlásakor mennyire tartja fontos szempontnak, hogy környezetbarát terméket vásároljon? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos) 3. Mennyire tartja Ön lényegesnek, hogy a régi telefonunkban található anyagokkal (pl. műanyag, ólom, réz, nikkel, cink) ne szennyezzük a környezetünket, ha azokat újra lehet hasznosítani? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos) 4. Új mobiltelefon vásárlásakor a szolgáltatók beszámítják a régi telefont az új készülék árába és a leadott, régi telefont újrahazszojtják. Ön szokott élni ezzel a lehetőséggel és leadja régi készülékét? (igen / nem)
Annak megismerése, hogy a környezetvédelem fontossága cselekvésre ösztönzi-e a vásárlókat.	H2: Azok, akik fontosnak tartják a környezetbarát termékek vásárlását, nagyobb valószínűséggel vesznek részt a mobiltelefonok újrahazszojtási programjaiban.	2. Telefonkészülék vásárlásakor mennyire tartja fontos szempontnak, hogy környezetbarát terméket vásároljon? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos) 4. Új mobiltelefon vásárlásakor a szolgáltatók beszámítják a régi telefont az új készülék árába és a leadott, régi telefont újrahazszojtják. Ön szokott élni ezzel a lehetőséggel és leadja készülékét? (igen / nem)
Annak feltérképezése, hogy a nagyvállalatoknak milyen fenntarthatósági területen kellene aktívabb szerepet vállalniuk az előfizetők szerint.	H3: A válaszadók úgy gondolják, hogy a nagyvállalatoknak aktív szerepet kellene vállalniuk bizonyos társadalmi ügyek támogatásában.	5. Ön szerint mennyire fontos, hogy az alábbi ügyek mellett kiálljanak a nagyvállalatok? (1- egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos)
A fenntartható fejlődés témakörben a mobilszolgáltató előfizetők tájékozottságának mérése, illetve annak feltérképezése, hogy a vállalatok megfelelően kommunikálják-e le a fenntartható fejlődés területén végzett erőfeszítéseiket.	H4: A válaszadók kevés információval rendelkeznek a vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásáról.	6. A következő állítások egy vállalat környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalására vonatkoznak. Ön szerint mennyire jellemző ez a hazánkban is működő mobilszolgáltató vállalatokra? (nem tudom / nem jellemző / kicsit jellemző / jellemző / teljes mértékben jellemző)
Annak megismerése, hogy befolyásolja-e a környezettudatosságot az iskolázottság, a nem, a lakhely és az életkor.	H5: Az diplomás emberek környezettudatosabbak, mint a kevésbé iskolázottak.	7. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?
	H6: A nők nagyobb hajlandóságot mutatnak a kérdőív kitöltésére, mint a férfiak és környezettudatosabbak is.	8. Az Ön neme?
	H7: A vidéki emberek környezettudatosabbak, mint a fővárosban élők.	9. Az Ön lakóhelye?
	H8: Az idősebb emberek környezettudatosabbak, mint a fiatalok.	10. Az Ön életkora?
	H9: Az egyes demográfiai csoportok különböző szintű környezettudatosságot mutatnak.	2. Telefonkészülék vásárlásakor mennyire tartja fontos szempontnak, hogy környezetbarát terméket vásároljon? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos)
		3. Mennyire tartja Ön lényegesnek, hogy a régi telefonunkban található anyagokkal (pl. műanyag, ólom, réz, nikkel, cink) ne szennyezzük a környezetünket, ha azokat újra lehet hasznosítani? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos)
		4. Új mobiltelefon vásárlásakor a szolgáltatók beszámítják a régi telefont az új készülék árába és a leadott, régi telefont újrahazszojtják. Ön szokott élni ezzel a lehetőséggel és leadja régi készülékét? (igen / nem)

4. Eredmények és értékelésük (megvitatás)

4.1. A magyarországi mobilszolgáltató vállalatokról szóló piackutatásom eredménye

4.1.1. A környezettudatosság vizsgálatának kutatási eredményei⁶⁴

Dolgozatomban a magyar mobilszolgáltatók közül a Yettel Magyarország Zrt.-t részletesebben áttekintettem a fenntartható fejlődés érdekében tett erőfeszítéseik vonatkozásában. Magyarországon ők minden mobilszolgáltatónál előbb kezdték meg a használt mobiltelefonok visszaváltását újrahasznosítás céljából. Ebből fakadóan ehhez a kutatási célhoz tartozó hipotéziseim:

H1: A Yettel ügyfelei környezettudatosabbak többi szolgáltató ügyfeleinél.

H2: Azok, akik fontosnak tartják a környezetbarát termékek vásárlását, nagyobb valószínűséggel vesznek részt a mobiltelefonok újrahasznosítási programjaiban.

H3: A válaszadók úgy gondolják, hogy a nagyvállalatoknak aktív szerepet kellene vállalniuk bizonyos társadalmi ügyek támogatásában.

H4: A válaszadók kevés információval rendelkeznek a vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásáról.

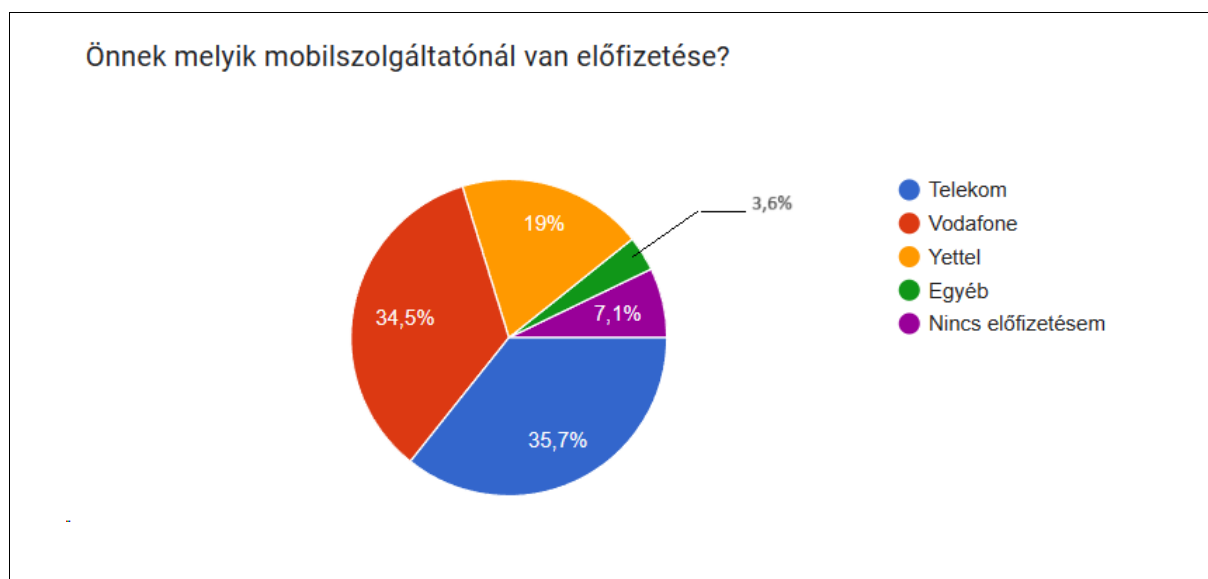
H1-es hipotézis: A Yettel ügyfelei környezettudatosabbak a többi szolgáltató ügyfeleinél.

A hipotézis elemzéséhez a kérdőívet kitöltők mobilszolgáltatónkénti megoszlását és a környezettudatossági kérdésekre adott eltérő válaszaikat vetettem össze.

⁶⁴ Tamus A. (2011): *A marketingkutatás gyakorlata*. [H. n.]: Saldo Kiadó.

11. ábra: A kutatásban résztvevők mobilszolgáltatóként való megoszlása

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, n=84)

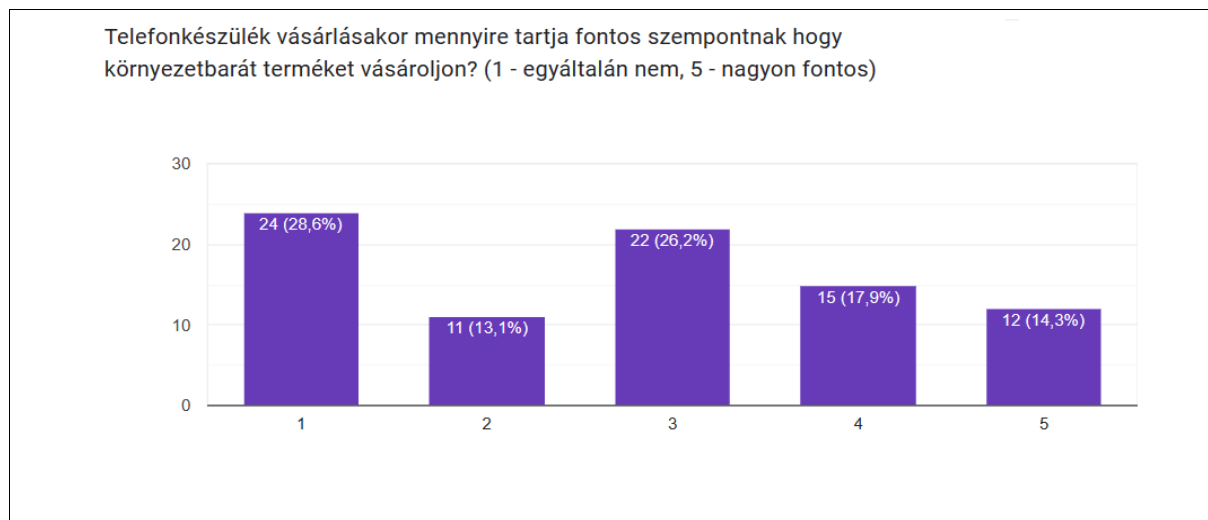
A 84 válaszadó közül 30 válaszadó – a megkérdezettek 35,7%-a – a Telekomnál van. A megkérdezettek 34,5%-a, azaz 29 személy a Vodafone-nál, és 19%-a, azaz 16 ember pedig a Yettelnél. A megkérdezettek 7,1%-ának, azaz 6 személynek nincs előfizetése és 3,6%-uk, azaz 3 ember az egyéb kategóriát választotta, vagyis valószínűleg külföldi szolgáltatónál van előfizetése.

A következő környezettudatossággal kapcsolatos kérdéseket tettem fel a piackutatási kérdőívemben:

- Telefonkészülék vásárlásakor mennyire tartja fontos szempontnak, hogy környezetbarát terméket vásároljon? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos)
- Mennyire tartja Ön lényegesnek, hogy a régi telefonunkban található anyagokkal (pl. műanyag, ólom, réz, nikkel, cink) ne szennyezzük a környezetünket, ha azokat újra lehet hasznosítani? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos)
- Új mobiltelefon vásárlásakor a szolgáltatók beszámítják a régi telefont az új készülék árába és a leadott, régi telefont újrahasznosítják. Ön szokott élni ezzel a lehetőséggel és leadja régi készülékét?

12. ábra: Környezetbarát telefonkészülék vásárlásának fontossága a megkérdezetteknekél

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

Telefonkészülék vásárlásakor a megkérdezettek 28,6%-a, azaz 24 ember egyáltalán nem tartotta fontos szempontnak, hogy környezetbarát telefonkészüléket vásároljon. 26,2%-uknak, azaz 22 személynek közömbös ez a kérdés. 11 személy (13,1%), válaszolta, hogy ez csak egy kicsit fontos szempont számára. 17,9%-nak, azaz 15 személynek fontos szempont, hogy a megvásárolt termék környezetbarát legyen és csupán 14,3%-nak, azaz 12 személynek nagyon fontos ez a szempont.

13. ábra: A használt telefon környezetszennyezésével kapcsolatos válaszok eredménye

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

A válaszadók majdnem fele, 48,8%-a, azaz 41 személy válaszolta, hogy számára nagyon fontos, hogy a régi mobiltelefonunkban található anyagokkal (pl. műanyag, ólom, réz, nikkel, cink) ne szennyezzük a környezetünket. A megkérdezettek 28,6%-a, azaz 24 személy számára fontos az újrahasznosítás. 11 személynél, a válaszadók 13,1%-ánál semleges a kérdés és 4-4 személy 4,8%-4,8%-ban választotta az egyáltalán nem fontos és kevésbé fontos válaszokat.

14. ábra: A használt telefonok újrahasznosításra való leadási szokásának a mérése a megkérdezetteknél

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

A kördiagramon jól látszódik, hogy arra a kérdésre, hogy az új mobiltelefon vásárlásakor leadják-e régi készüléküket, a 84 válaszadó 36,9 %-a, azaz 31 ember válaszolta azt, hogy szokott élni ezzel a lehetőséggel és leadja készülékét. Sajnos a megkérdezettek nagy része, 63,1 %-a, azaz 53 ember eddig még nem élt ezzel a lehetőséggel. A kérdésekre adott válaszok táblázatainak összevonása után kiderült, hogy a mobilszolgáltatók közül a Yettel ügyfelei a leginkább környezettudatosak, mert közülük élnek a legtöbben azzal a lehetőséggel, hogy leadják régi telefonjukat és beszámítják azt új telefon vásárlásakor. Az arányok a következők:

Yettel: 62,5%
 Vodafone: 44,8%
 Egyéb: 33,3%
 Telekom: 23,3%
 Nincs előfizetésem: 0%

Ez azt jelenti, hogy a Yettel ügyfelei közül 62,5% -uk válaszolta, hogy „igen”, ők szoktak élni a régi telefonjuk újrahasznosításának lehetőségével, ami a legmagasabb arány a vizsgált szolgáltatók között. Ha a Yettel ügyfeleinek életkorát nézzük, akkor a válaszadókról egy széles skálát találunk, hiszen 25 évestől 82 éves emberig találhatunk ilyen személyt.

H2-es hipotézis: Azok, akik fontosnak tartják a környezetbarát termékek vásárlását, nagyobb valószínűséggel vesznek részt a mobiltelefonok újrahasznosítási programjaiban.

Ezen hipotézis vizsgálatához össze kell hasonlítani a környezetbarát termékek vásárlásának fontosságát megítélő válaszokat azzal, hogy a válaszadók milyen mértékben vesznek részt a mobiltelefonok újrahasznosítási programjaiban. Ezek alapján megvizsgáltam, hogy van-e összefüggés a környezetbarát termékek vásárlásának fontossága és a régi mobiltelefonok újrahasznosításában való részvétel között. Az elemzés alapján a környezetbarát termékek vásárlásának fontossága és a régi mobiltelefonok újrahasznosítási programban való részvétele között a korreláció 0,147, ami egy enyhe pozitív összefüggésre utal. Ez azt jelenti, hogy van egy csekély, de pozitív kapcsolat a környezettudatos vásárlási szokások és az újrahasznosítási programban való részvétel között. Ez az eredmény támogatja a hipotézist, hogy azok, akik fontosnak tartják a környezetbarát termékek vásárlását, valamivel nagyobb valószínűséggel vesznek részt a mobiltelefonok újrahasznosítási programjaiban is. Azonban a kapcsolat mértéke nem erős, ami azt sugallja, hogy bár van összefüggés, más tényezők is befolyásolhatják az újrahasznosítási programban való részvételt.

H3-as hipotézis: A válaszadók úgy gondolják, hogy a nagyvállalatoknak aktív szerepet kellene vállalniuk bizonyos társadalmi ügyek támogatásában.

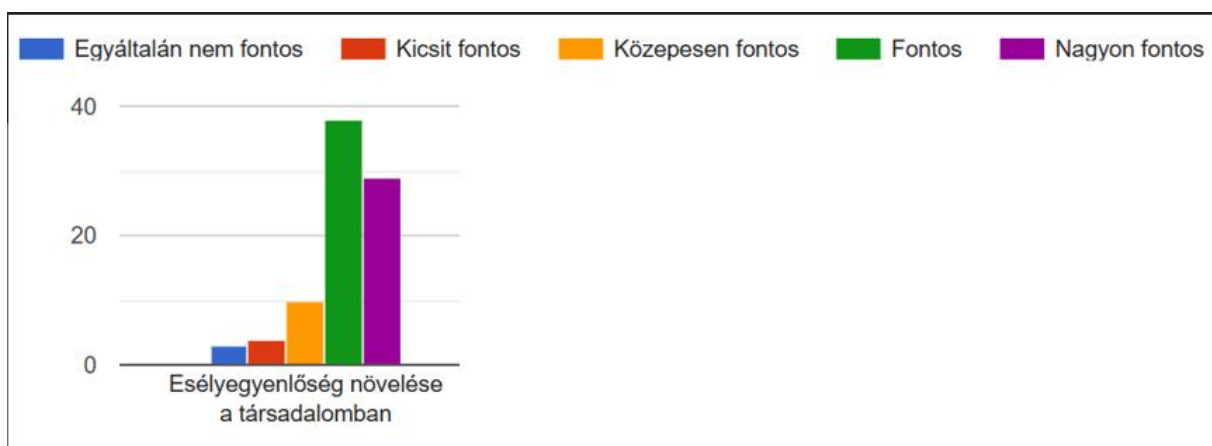
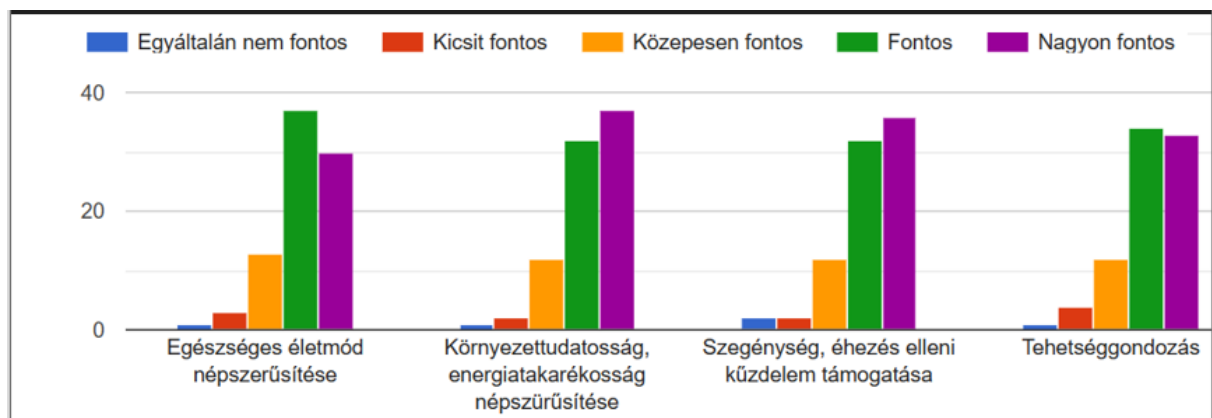
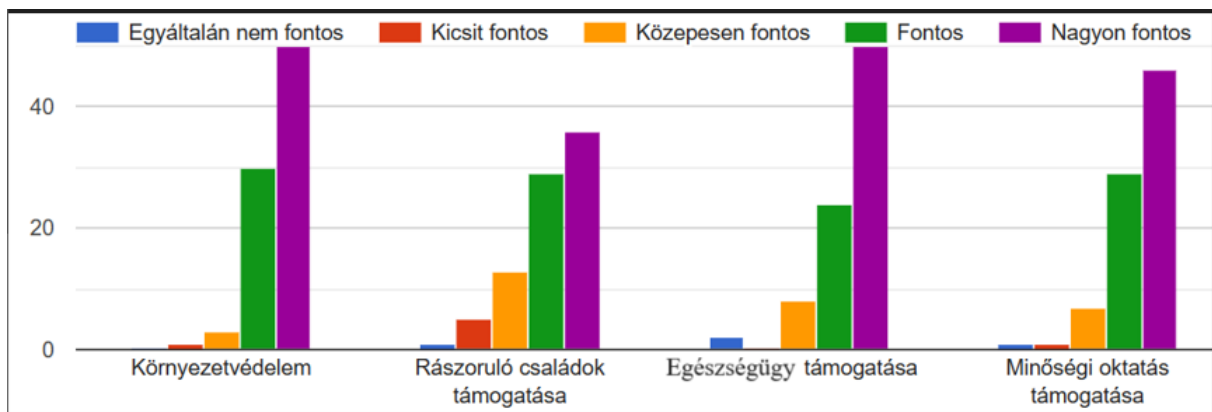
A következő piackutatási kérdés a nagyvállalatok fenntartható fejlődéssel kapcsolatos stratégiai feladatait tartalmazza. A piackutatási kérdőívben így szólt a kérdés: Ön szerint mennyire fontos, hogy az alábbi ügyek mellett kiálljanak a nagyvállalatok? (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos) A kérdéshez a H3-as hipotézis tartozott. A válaszadók úgy gondolják, hogy a nagyvállalatoknak aktív szerepet kellene vállalniuk bizonyos társadalmi ügyek támogatásában. Az alábbi társadalmi ügyekre vonatkozó kérdések válaszait elemeztem:

- környezetvédelem,
- rászoruló családok támogatása,
- egészségügy támogatása,
- minőségi oktatás támogatása,
- egészséges életmód népszerűsítése,
- környezettudatosság, energiatakarékosság népszerűsítése,
- szegénység, éhezés elleni küzdelem támogatása,
- tehetséggondozás,
- esélyegyenlőség növelése a társadalomban.

Ezen hipotézis vizsgálatához áttekintettem a válaszadók véleményét arról, hogy milyen fontosnak tartják, hogy a nagyvállalatok támogassanak bizonyos társadalmi ügyeket. Az adathalmaz több kérdést is tartalmazott, amelyek arra vonatkoznak, hogy mennyire fontosak a válaszadók számára az ilyen típusú vállalati felelősségvállalások. Az elemzés során kiválasztottam azokat a válaszokat, amelyek a nagyvállalatok társadalmi felelősségvállalásának fontosságára vonatkoznak, és átlagoltam azokat, hogy általános képet kapjak a válaszadók hozzáállásáról. A vizsgált oszlopok a társadalmi ügyek fontosságát szöveges válaszok formájában tartalmazzák, ezért ezeket a válaszokat előbb numerikus értékekre kellett konvertálni. Megállapítható, hogy a válaszadók többsége fontosnak tartja a nagyvállalatok társadalmi ügyek melletti kiállását, mivel a válaszadók nagy része a „Nagyon fontos”, „Fontos” és „Közepesen fontos” kategóriákba esik. Ez arra utal, hogy a válaszadók többsége valóban úgy véli, a nagyvállalatoknak aktív szerepet kellene vállalniuk bizonyos társadalmi ügyek támogatásában, ami támogatja a hipotézist.

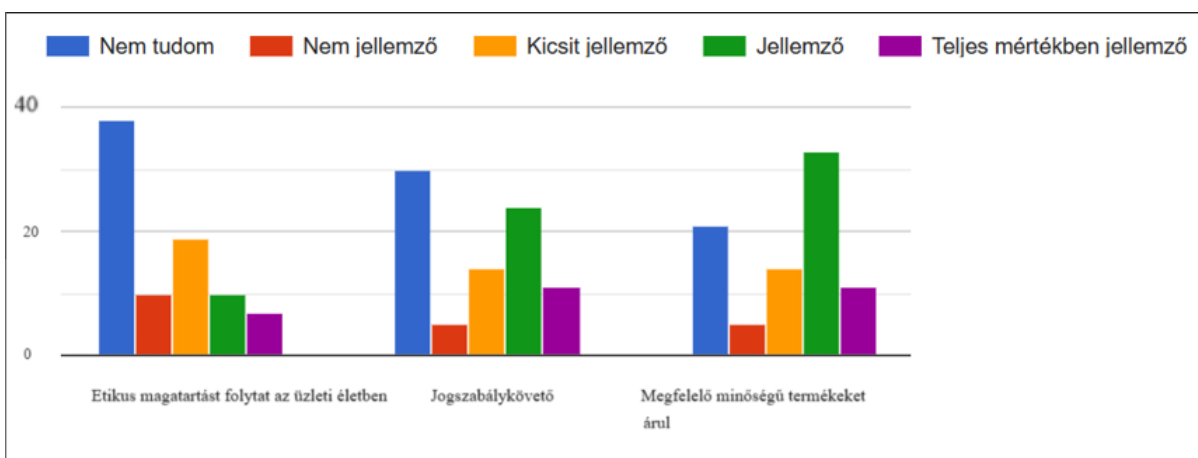
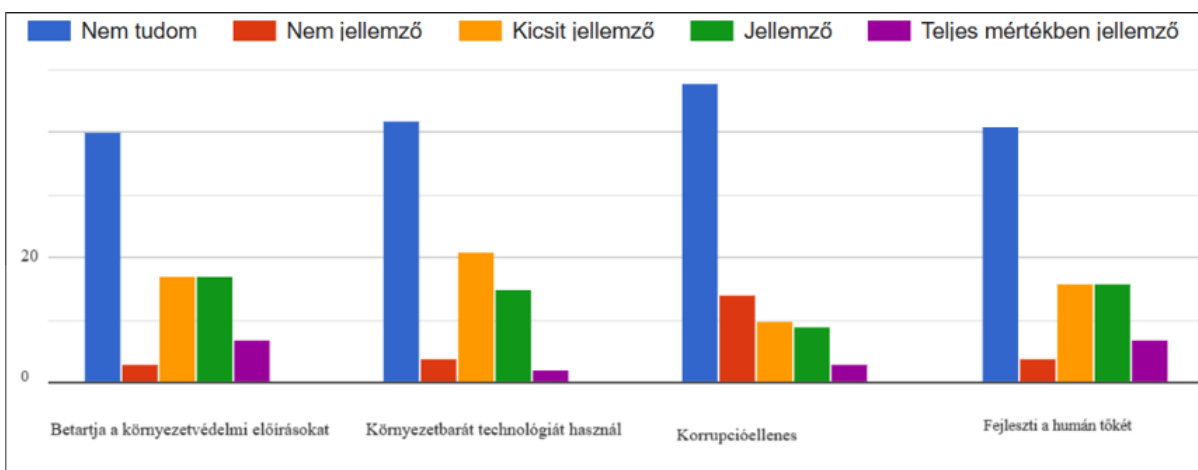
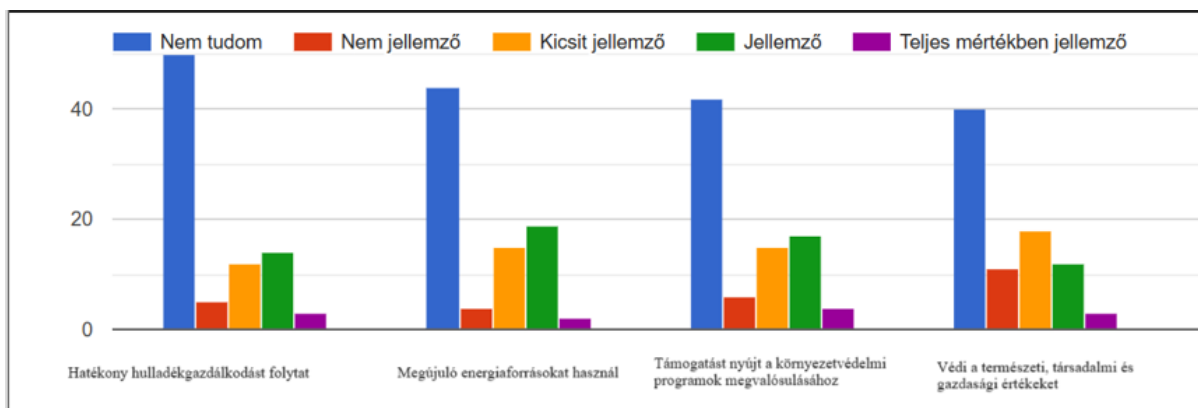
15. ábra: A nagyvállalatok fenntarthatósági fejlődéssel kapcsolatos stratégiai feladatainak értékelése a válaszadók által

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, n=84)

16. ábra: A hazánkban is működő mobilszolgáltató vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásának értékelése a feladataik alapján

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, n=84)

H4-es hipotézis: A válaszadók kevés információval rendelkeznek a vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásáról.

A fenti táblázatban szerepelnek azok az oszlopdiagramok, amelyek a kérdésre adott válaszok eredményét mutatják. Ezek a kérdések a vállalatok felelősségvállalásával kapcsolatos állításokra vonatkoznak, ahol a válaszadóknak értelmezniük kell, mennyire jellemzőek ezek az állítások a vállalatokra. Az elemzés első lépéseként megnéztem azokat az oszlopokat, amelyek azt tartalmazták, hogy a válaszadók hány százaléka választotta a „nem tudom” opciót, ami jelezheti, hogy kevés információval rendelkeznek a mobilszolgáltatók felelősségvállalásáról. Az elemzés alapján a válaszadók jelentős része nem rendelkezik információval a vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásáról:

- A válaszadók többsége (25%–59,5% közötti értékek) „nem tudom” választ adott az egyes állításokra vonatkozóan, ami arra utal, hogy nem érzik magukat tájékozottnak a vállalatok környezeti, társadalmi és gazdasági intézkedéseiről.
- A legtöbb „nem tudom” válasz a hulladékgazdálkodás, a megújuló energiaforrások használata és a korrupcióellenes politikákhoz kapcsolódott, amely 50% feletti értéket mutatott.
- A legkevesebb „nem tudom” válasz a megfelelő minőségű termékek árusításával kapcsolatos kérdésnél volt, de még ez is 25%-os arányt mutatott.

Ezek az eredmények támogatják azt a hipotézist, hogy a válaszadók kevés információval rendelkeznek a vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásáról, amin van lehetőségük javítania a vállalatoknak.

4.2.2. A környezettudatosság és a demográfiai kutatás eredménye

Kutatásom további célja annak megismerése, hogy befolyásolja-e a környezettudatosságot az iskolázottság, a nem, a lakhely és az életkor.⁶⁵ Ennek feltérképezéséhez több hipotézist is felállítottam, melyek a következők:

H5: A diplomás emberek környezettudatosabbak, mint a kevésbé iskolázottak.

H6: A nők nagyobb hajlandóságot mutatnak a kérdőív kitöltésére és környezettudatosabbak.

⁶⁵ Gyenge B. (2009): *Marketingkutatás*. [H. n.]: Szent István Egyetem.

H7: A vidéki emberek környezettudatosabbak, mint a fővárosban élők.

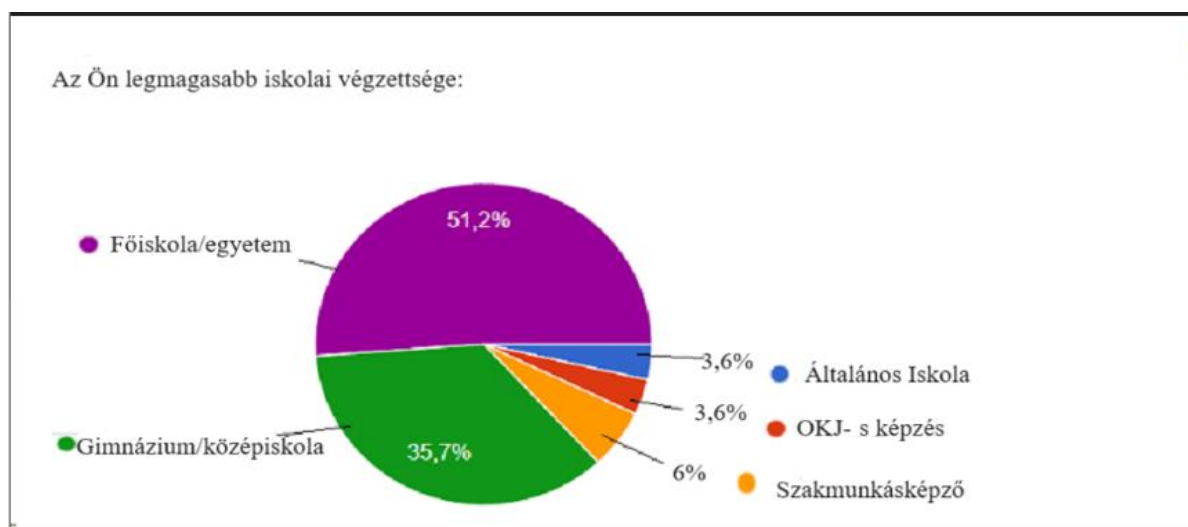
H8: Az idősebb emberek környezettudatosabbak, mint a fiatalok.

H9: Az egyes demográfiai csoportok különböző szintű környezettudatosságot mutatnak.

H5-ös hipotézis: A diplomás emberek környezettudatosabbak, mint a kevésbé iskolázottak.

A következő diagramon arra a hipotézisre keressük a választ, hogy a diplomás emberek környezettudatosabbak-e, mint a kevésbé iskolázottak.

17. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettség szerinti megoszlása kördiagramon ábrázolva
(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

A 84 válaszadó iskolai végzettség szerinti megoszlása a kördiagram adatai alapján a következő. A válaszadók

- több mint fele, 51,2%-a, azaz 43 fő rendelkezik főiskolai vagy egyetemi végzettséggel,
- 35,7%-a, azaz 30 fő rendelkezik gimnáziumi vagy középiskolai végzettséggel,
- 6%-a, azaz 5 fő rendelkezett szakmunkásképzőben megszerzett bizonyítvánnyal,
- 3,6%-a, azaz 3 fő elvégzett valamilyen OKJ-s képzéssel,
- 3,6%-a, azaz 3 főnek van általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

A végzettség és a környezettudatosság összefüggését vizsgálva megállapíthatjuk, hogy ebben a demográfiai csoportban az OKJ-s képzést végzettek adták a legmagasabb értéket (átlag

4,67), így ők a legkörnyezettudatosabbak. Közel hasonlóan magas átlagot (4,63–4,63) mutattak a főiskola/egyetem és a gimnázium/középiskola végzettségűek, míg a környezettudatossággal kapcsolatos kérdésekre a szakmunkás képzettségűek adták a legalacsonyabb értékelést (4,25).

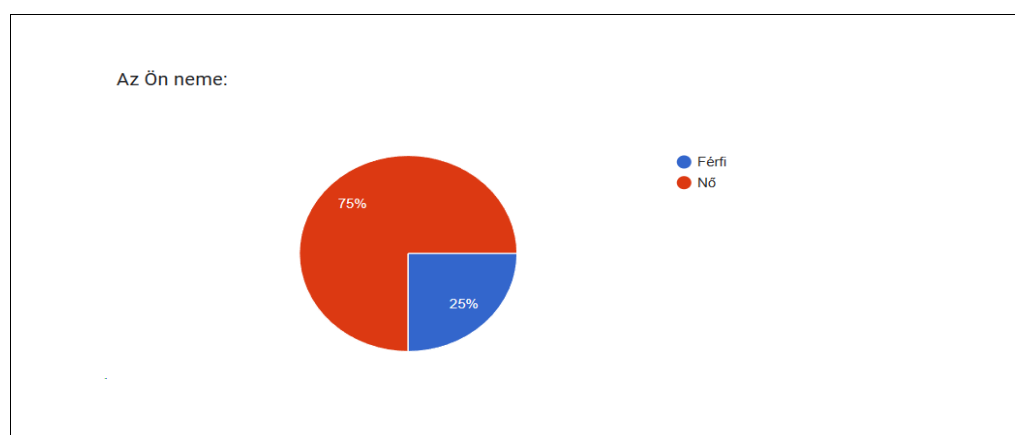
A H5-ös hipotézis szerint a diplomás emberek környezettudatosabbak, mint a kevésbé iskolázottak. Ez a hipotézis nem teljesen áll meg, mert a vizsgált mintában az OKJ-s végzettségűek voltak a legkörnyezettudatosabbak és a gimnázium/középiskola végzettségűek is ugyanolyan eredményt értek el, mint a diplomások. Az igaz viszont, hogy a szakmunkásképzőt végzetek nagyon alacsony értékelést értek el a környezettudatossággal kapcsolatos kérdéseknél.

H6-os hipotézis: A nők nagyobb hajlandóságot mutatnak a kérdőív kitöltésére és környezettudatosabbak.

A következő kördiagramon arra keressük a választ, hogy a nők nagyobb hajlandóságot mutatnak-e a kérdőív kitöltésére, mint a férfiak és környezettudatosabbak-e.

18. ábra: A kutatásban résztvevők nemenkénti megoszlása

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

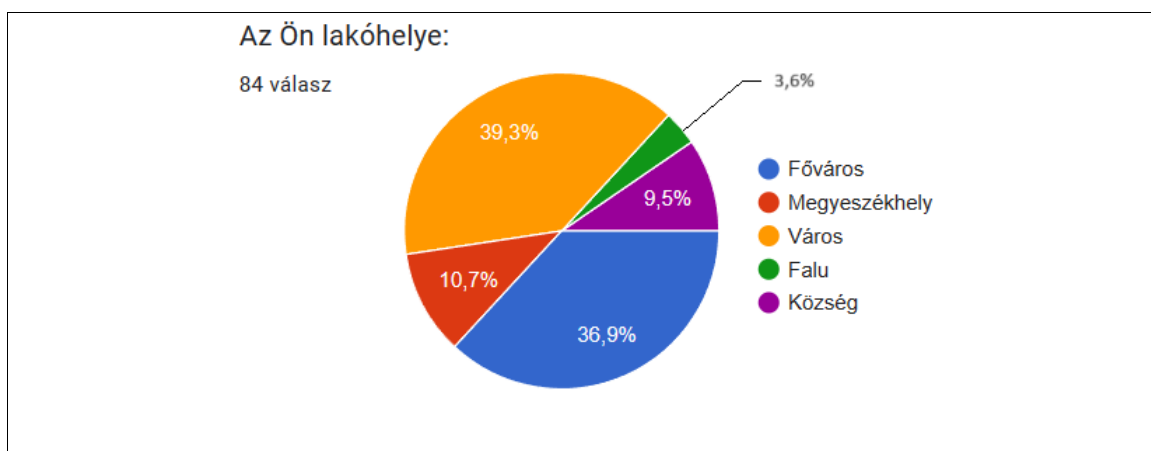
A válaszadók nemek szerinti megoszlása a nők felé tolódik el, hiszen a válaszadók 75%-a, azaz 63 személy nő és csupán 21 személy férfi, ami 25 %-ot jelent. A válaszadók nemek szerinti arányát nézve megállapíthatjuk, hogy a nők háromszor nagyobb hajlandóságot

mutattak a kérdőív kitöltésére. A nemek és a környezettudatosság fontossági értékelésénél a válaszokból megállapíthatjuk, hogy a nők valamivel fontosabbnak tartják a környezetvédelmet (4,63), mint a férfiak (4,52). Így megáll az a hipotézis, hogy a nők környezettudatosabbak, mint a férfiak.

H7-es hipotézis: A vidéki emberek környezettudatosabbak, mint a fővárosban élők.

19. ábra A kutatásban résztvevők lakóhely szerinti megoszlása

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

A válaszadók alkotta mintában a legnagyobb százalékban 39,3%-ban a városban élők voltak, szám szerint 33 személy. A következő nagyszámú csoportot a fővárosban élők tették ki, akik 31-en voltak és 36,9%-át tették ki a megkérdezetteknek. A harmadik helyen a megyeszékhelyen élők voltak, akik a minta 10,7%-át tették ki, 9 személy tartozott ebbe a csoportba. A negyedik helyen 9,5%-al a községben élő 8 válaszadó személy található. Az ötödik csoportba a megkérdezetteknek 3,6%-a tartozott, ami 3 faluban élő személyt jelentett.

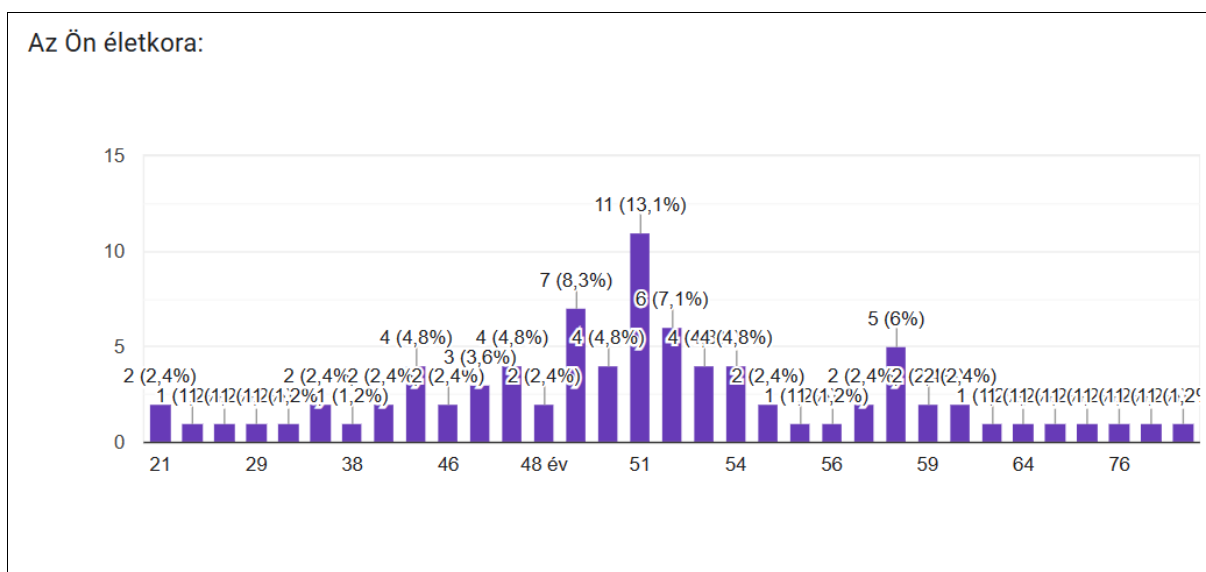
Az adott hipotézis vizsgálatához a kérdőív válaszainak összesítése után összehasonlítottam a válaszadók környezettudatossággal kapcsolatos válaszait a lakhelyük szerinti bontásban. Az adatok elemzése alapján az látszódik, hogy a vidéken élő válaszadók kissé környezettudatosabbak (3,46), mint a fővárosban élők (3,42). Bár az eredmény valóban támogatja a hipotézist, hogy a vidéki emberek környezettudatosabbak, mint a fővárosban élők, a különbség meglehetősen kicsi. Ez azt sugallja, hogy bár van némi eltérés a két csoport között, az nem jelentős. Fontos megjegyezni, hogy további statisztikai elemzések, mint

például a szignifikanciaszintek meghatározása szükségesek lennének ahhoz, hogy megerősítsék azt, hogy ez a különbség statisztikailag jelentős-e vagy sem.

H8-as hipotézis: Az idősebb emberek környezettudatosabbak, mint a fiatalok.

20. ábra: A kutatásban résztvevők életkor szerinti megoszlása

(Forrás: Saját kutatás online kérdőíves megkérdezés alapján, $n=84$)

Az adatok azt mutatják, hogy a válaszadók életkora igen széles skálán mozog, 21 évestől egészen 82 éves korig. Az életkorral csoportosítva az adatok azt mutatják, hogy a 30–40 éves korosztály tartja legfontosabbnak a környezetvédelmet (átlagosan 5.0), míg a 60 év feletti csoportban ez az érték valamivel alacsonyabb (átlagosan 4.43). Az, hogy a 30–40 éves korosztály tartja legfontosabbnak a környezetvédelmet, azzal is magyarázható, hogy akkor nőttek fel, amikor a környezet ügye égetően fontossá vált. A fiatalabb korosztályok (21–30) is magas fontosságot tulajdonítanak a környezetvédelemnek (átlag 4.8).

H9-es hipotézis: Az egyes demográfiai csoportok különböző szintű környezettudatosságot mutatnak.

Összességében a demográfiai kérdésekre adott válaszok elemzése megerősíti azt a hipotézist, hogy az egyes demográfiai csoportok különböző szintű környezettudatosságot mutatnak.

5. Következtetések és javaslatok

Dolgozatomban részletesen feldolgoztam a fenntartható fejlődés témakörét. A Yettel, a Vodafone és a Magyar Telekom fenntarthatósági erőfeszítéseit vizsgáltam. A vizsgált mobilszolgáltató vállalatok komoly erőfeszítéseket tesznek a fenntarthatósági célok elérésére. Ezen erőfeszítések között kiemelkedő a környezetbarát technológiák alkalmazása és a társadalmi felelősségvállalás.

A vállalatirányítási rendszerek működtetése a Yettelnél és a Magyar Telekomnál kerül bemutatásra. Fontos lenne, hogy ezek a vállalatirányítási rendszerek egyre szélesebb körben jelenjenek meg. A mobiltelefonok újrahasznosítását kormányzati intézkedések is támogatták, hiszen 40 000 Ft-al kevesebbet kellett fizetni a pályázatban részt vevő cégeknél egy új 4-5 G-s telefonért, ha a vevő leadta régi 2-3 G-s készülékét. Fontos, hogy a kormány ilyen pályázatokon keresztül is segítse a körforgásos gazdaság működését és erősítse az emberekben – a pénztárcájukon keresztül is – a környezettudatosságot.

A vállalatoknak rendszeresen értékelniük kell a fenntarthatósági stratégiájukat és összehasonlíthatják azt a piaci versenytársakéhoz képest, ezáltal motiválva vannak a minél jobb eredmények elérésére. A hosszú távú vállalati siker eléréséhez nélkülözhetetlen, hogy a vállalatok jelentős erőforrásokat fektessenek be a fenntarthatósági programjaikba. A vizsgált vállalatok kiemelt figyelmet fordítanak a környezeti hatásuk csökkentésére, az energiahatékonyságuk javítására és a társadalmi felelősségvállalásra. A piackutatás alapján jól látható, hogy ezekről az erőfeszítésekről sajnos kevés információval rendelkeznek az előfizetők. Az előfizetők tájékoztatására nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a vállalatoknak és szélesebb társadalmi réteget kell megnyerniük az újrahasznosított telefonok számának növekedéséhez és ezáltal a körforgásos gazdaság támogatásához.

Megvizsgáltam a környezettudatosság kutatási eredményeit és a demográfiai változókat, amelyek befolyásolják ezt a tudatosságot. A környezettudatosság erősen korrelál bizonyos demográfiai változókkal, mint például az életkor és az iskolai végzettség. A fiatalabb, magasabb iskolai végzettségű egyének körében magasabb a környezettudatosság szintje. Javaslom az oktatási programok és a társadalmi kampányok erősítését, amelynek célja a környezettudatosság növelése, különösen az alacsonyabb iskolai végzettségű és az idősebb korosztályok, valamint a fővárosban élők között.

6. Összefoglalás

A fenntarthatóságon politikai értelemben a természeti erőforrásoknak a generációk közötti egyenlőbb elosztását értjük. A fenntarthatóság mára egy olyan tudományággá vált, amely a Földön létező természeti, társadalmi és gazdasági rendszerek kölcsönhatásainak a vizsgálatával, és ezek alrendszerének harmonikus működésének a feltételeivel foglalkozik. Az úgynevezett globális problémák zöme a harmonikus működés feltételeivel foglalkozik. Sokak szerint a problémák forrása az öncélú gazdagság, ami eluralkodott a világon. A 21. században a gazdasági növekedés sok esetben nem a közjót szolgálja, mint ahogy azt Adam Smith idejében tette. A javak egy igen szűk réteg kezében koncentrálnak és a világ polgárainak nagy többsége kívül reked a javak megszerzésének lehetőségén. A gazdaság gyorsan növekedik, de a gyors növekedés kedvező hatásait csak egy igen szűk réteg élvezheti. A világban felhalmozott gazdagság lehetővé tenné, hogy megszűnjön az éhezés, a környezetszennyezés, ne csökkenjen a biodiverzitás és nagyobb biztonságban éljen az emberiség. A bajok forrása tehát nem a gazdagság, hanem inkább a kapzsiság, az önérdek követése, mely nem szolgálja a közjót.⁶⁶ Öröndetes, hogy gombamód szaporodnak a fenntarthatósági jelentések és a CSR stratégiák, az igazság mégis az, hogy számtalan esetben azért indítják ezeket a programokat a cégek, hogy elvonják a közönség figyelmét az alaptevékenységük okozta etikai dilemmákról. A vállalatok honlapján a befektetőknek szóló részben azonban megtalálhatók a cég valódi stratégiái, az például, hogy az elkövetkezendő öt évben a vállalat meg kívánja háromszorozni a szénhidrogén termelését. A fenntartható fejlődés életvitelben, életmódban, fogyasztásban, termelésben, természeti erőforrásokban, a környezetben, valamint a társadalomban való értelmezése és még inkább megvalósítása számos esetben a vállalati érdek, az emberi megszokás, a kényelem és a műveletlenség akadályába ütközik. Persze láttunk pozitív példákat is, és reményeink szerint azért vannak olyan vállalatvezetők és tulajdonosok is, akik komolyan veszik a vállalati felelősséget, és ennek fényében gondolják át a vállalati stratégiájukat, hiszen a fenntarthatóság célja maga az ember, a társadalom hosszú távú fennmaradása és a társadalmi jólét, az emberek életkörülményeinek javulása. Gandhi mindenki számára jól megfontolandó szavaival zárnám: *„A világ erőforrásai elegendőek, hogy kielégítsék mindenki szükségleteit, de nem mindenki mohóságát.”*

⁶⁶ Kerekes S. (2016): *Pénzügyekről másképpen: Fenntarthatóság és közösségi pénzügyek*. Budapest: CompLex Wolters Kluwer.

7. Irodalomjegyzék

- Ádám B. (2011): *Energiaellátás, alternatív energiaforrások hasznosítása*. [H.n.]: Szent István Egyetem. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/11941/2010-0019_Energiaellatas_alternativ_energiaforrasok_hasznositasa.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Bartus G. Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács (2013): *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia*. [H. n.]: A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkára. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://eionet.kormany.hu/akadalymentes/download/1/26/71000/NFFT-HUN-web.pdf>
- Bowen H. (1953): *Social responsibilities of the businessman*. [S. l.]: New York Harper.
- Caroll, A.B., Brown J., Buchholtz A.K. (2022): *Business & Society: Ethics, Sustainability & Stakeholder Management*. 11 th Edition. [S. l.]: Cengage Learning.
- Chikán A. (1992): *Vállalatgazdaságtan*. [H. n.]: Aula Kiadó.
- Czikovszky T., Mészáros L., Toldy A. (2019): *A fenntartható fejlődés technológiai*. Budapest: Akadémiai Kiadó. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://mersz.hu/dokumentum/m540afft_15 2.4. Stockholmi ENSZ-konferencia az emberi környezetről, 1972
- Csath M. (2020): A fenntarthatóság mint emberi és társadalmi fejlődés. *Acta Humana*. 2020/1. 25–65. p. DOI: 10.32566/ah.2020.1.2 [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://www.researchgate.net/publication/343090290_A_fenntarthatosag_mint_emberi_es_tarsadalmi_fejlodes
- Csermely Á. (2013): *A fenntartható fejlődés makrogazdasági mutatói*. Budapest: Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács. 3 o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://www.parlament.hu/documents/1238941/0/NFFT_mt_14_makrogazdasagi_mutatok_2013.pdf/26291a59-8140-6688-a5a7-bff3e27a5835?t=1614069614029
- Csete M. (2012): *Regionális és környezetgazdaságtan*. [H. n.] EDUTUS Főiskola. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/11936/2010-0017_15_reg_kornygazdtan.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Domán Sz., Tamus A., Totth G. (2009): *Marketing alapok*. Budapest: Saldo Zrt.
- Endres, A. (1997): *Környezetgazdaságtan*. Budapest: Távoktatási Universitas Alapítvány.

- Az Európai Bizottság Közleménye A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért 2016.
Európai Bizottság (2016): *A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért. Európai fellépés a fenntarthatóságért.* Strasbourg: Európai Bizottság. Strasbourg: [S. n.]. 16. p. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=GA>
- Az Európai Bizottság Közleménye. (2016): *A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért.* Strasbourg: eur-lex.europa.eu. 2016.11.22. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
<https://www.bing.com/search?pglt=43&q=Az+Eur%C3%B3pai+Bizotts%C3%A1g+K%C3%B6zlem%C3%A9nye+A+k%C3%B6vetkez%C5%91+1%C3%A9p%C3%A9sek+Eur%C3%B3pa+Fenntarthat%C3%B3+j%C3%B6v%C5%91j%C3%A9rt+Strasbourg%2C+2016.11.22&cv>
- europarl.europa.eu. (1992): *Maastrichti szerződés. Környezetpolitika.* [Elektronikus kiad.] Európai Parlament. Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
- Flór N. L. (2022): *Tekintélyes az európai országok energiafüggősége.* Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
<https://www.oeconomus.hu/oecoglobus/tekintelyes-az-europai-unios-oroszagok-energiafuggosege/>
- Goodpaster K. E., Matthews, J. B., (1982): *Can a Corporation Have a Conscience?* [S. l.]: Harward Business Review. p. 1.
- Gyenge B. (2009): *Marketingkutató.* [H. n.]: Szent István Egyetem.
- Gyulai I. (2011): *A fenntartható fejlődés – Fenntartható fejlődési stratégiák.* [H. n.]: Magyar Természetvédők Szövetsége. 3–4. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
https://mtvsz.hu/dynamic/fenntarthato_kepzes_tananyag_2014/forum_tanari_online2.pdf
- Gyulai I. (2012): *A fenntartható fejlődés.* Miskolc: Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődés Alapítvány. 20. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
<https://mek.oszk.hu/15500/15563/15563.pdf>
- Gyulai I. (2002): *Fenntartható Fejlődés és Környezet. Nemzetközi Együttműködés a fenntartható fejlődés jegyében és az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiája.* Budapest: Fenntartható Fejlődés Bizottság. 11. o.

- Gyulai I. (N. a.): *Kérdések és válaszok a fenntartható fejlődésről*. Budapest: Magyar Természetvédők Szövetsége. 4. o. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/71/kornyezetpolitika-altalanos-elvek-es-alapveto-keretek>
- ISO Navigátor. Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://isonavigator.hu>
- Józsa L. (2014): *Marketingstratégia*. [H. n.]: Akadémiai Kiadó Zrt.
- Kengyel Á. (szerk.) (2020): *Európai uniós politikák*. [H. n.]: Akadémiai Kiadó. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mersz.hu/kengyel-europai-unios-politikak>
- Kerekes S. (1998): *A környezetgazdaságtan alapjai*. Budapest: [K. n]. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mek.oszk.hu/01400/01452/html/>
- Kerekes S. (2016): *Pénzügyekről másképpen: Fenntarthatóság és közösségi pénzügyek*. Budapest: CompLex Wolters Kluwer.
- Kerekes S., Kiss K. (2001): *Környezetpolitikánk az EU-elvárások hálójában*. Budapest: Agroinform Kiadóház.
- Kerekes S., Kobjakov Zs. (2000): *Környezetgazdaságtan és környezeti menedzsment*. Budapest: SZÁMALK Kiadó.
- Kerekes S., Szilávik J. (1999): *A környezeti menedzsment közgazdasági eszközei*. [H. n.]: Komplex Kiadó.
- Kindler J., Zsolnai L. (1993): *Etika a gazdaságban*. Budapest: Keraban Kiadó.
- Láng I. (2003): *A fenntartható fejlődés Johannesburg után*. Budapest: Agroinform Kiadó.
- Láng I. (2002): *Környezetvédelem, fenntartható fejlődés*. Mindentudás Egyeteme 9. előadás www.mindentudas.hu [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: <https://mindentudas.hu/el%C5%91ad%C3%A1sok/tudom%C3%A1nyter%C3%BCletek/term%C3%A9szettudom%C3%A1ny/107-k%C3%B6rnyezettudom%C3%A1nyok/6041-koernyezetvedelem-fenntarthato-fejlodes.html>
- Magyar Telekom Nyrt. (2021): *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://www.telekom.hu/static-tr/sw/file/Magyar-Telekom_Fenntarthatosagi-Jelentes_2021.pdf
- Magyar Telekom Nyrt. (2023): *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://www.telekom.hu/static-tr/sw/file/Fenntarthatosagi_Jelentes_2023.pdf

- Meadows D.H., Randers J., Meadows D. L. (2005): *A növekedés határai. Harminc év múltán.* [H. n.]: Kossuth Kiadó.
- Meadows D.H., Meadows D. L., Randers J., Behrens III. W. W. (1972): *The Limits to Growth.* New York: Universe Books.
- Malhotra N. K., Simon J. (2017) *Marketingkutató*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- NAT Biológia 9–10. (B) I. kötet – VII. Fenntarthatóság – 52. *Az ökológiai lábnyom.* [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/fizika_10/lecke_03_009
- Pénzes I. R., Gyenge B. (2010): *Kereskedelmi marketing.* [H. n.]: Szent István Egyetem.
- Pomázi I., Szabó T., Csanády R. A. (1997): *A fenntarthatóság felé.* Budapest: Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium.
- Radácsi L. (2021): *Felelős és fenntartható vállalat.* [H. n.]: Saldo Zrt.
- Szigeti C. [A. n.]: *Vállalati méret és felelősség.* [H. n.]: CG&Partners Kutató és Tanácsadó Csoport. Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás: https://iffegyesulet.hu/aas_szoveg/file/184___vallalati_meret_es_felelosseg.pdf
- Szlávik J. (2013): *Fenntartható gazdálkodás.* [H. n.]: Wolters Kluwer Complex Kiadó.
- Szlávik J. (szerk.) (2008): *Környezetgazdaságtan.* [H. n.]: Typotex Kiadó.
- Tamus A. (2011): *A marketingkutató gyakorlata.* [H. n.]: Saldo Kiadó.
- Tóth G. (2007): *A Valóban Felelős Vállalat.* Budapest: Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. 66.o., 84–85. o. Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: <https://kovet.hu/wp-content/uploads/2018/04/0-A-Val%C3%B3ban-Felel%C5%91s-V%C3%A1llalat-1.pdf>
- Vodafone Magyarország Zrt. (2018): *Fenntarthatósági jelentés 2017-18.* [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: https://www.vodafone.hu/static/documents/20143/330663/Fenntarthatosagi_jelentes_2018-v2.pdf
- Wackernagel M., Rees E. W. (2001): *Ökológiai lábnyomunk.* [H. n.]: Föld Napja Alapítvány. 19. o.
- The World Commission on Environment and Development, (1987): *Our common future.* [S. i.]: Oxford University Press.

- Yettel. (2006): *Vállalati felelősségvállalási jelentés*. Pannon GSM Távközlési Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/VGVsZW5vci0yMDA2LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2006-fenntarthatosagi-jelentes_7n8r0tqs.pdf?v=2
- Yettel. (2007): *Vállalati felelősségvállalás*. Pannon GSM Távközlési Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/VGVsZW5vci0yMDA3LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2007-fenntarthatosagi-jelentes_5sxik6vo.pdf?v=2
- Yettel. (2008): *Fenntarthatósági jelentés. Új utakon járunk*. Pannon GSM Távközlési Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/VGVsZW5vci0yMDA4LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2008-fenntarthatosagi-jelentes_0oiaxwbm.pdf?v=2
- Yettel. (2009): *Fenntarthatósági jelentés*. Pannon GSM Távközlési Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/VGVsZW5vci0yMDA5LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2009-fenntarthatosagi-jelentes_kwpp9x15.pdf?v=2
- Yettel. (2010–12): *Fenntarthatósági jelentés*. Telenor Magyarország Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/dGVsZW5vci0yMDEwXzEyLWZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2010-12-fenntarthatosagi-jelentes_tscrxuv4.pdf?v=2
- Yettel. (2013): *Fenntarthatósági jelentés*. Telenor Magyarország Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/VGVsZW5vci0yMDEzLUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2013-fenntarthatosagi-jelentes_6b9m7vdy.pdf?v=2
- Yettel. (2014): *Fenntarthatósági jelentés*. Telenor Magyarország Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/dGVsZW5vci0yMDE0LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2014-fenntarthatosagi-jelentes_4bflj1nz.pdf?v=2
- Yettel. (2015): *Fenntarthatósági jelentés*. Telenor Magyarország Zrt. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/dGVsZW5vci0yMDE1LUZlbn50YXJ0aGF0b3NhZ2ktamVsZW50ZXMuGRm/telenor-2015-fenntarthatosagi-jelentes_kbavhx5f.pdf?v=2
- Yettel. (2019): *10 éves Magyarország egyik ikonikus irodaháza, a törökbálinti Telenor székház*. [H. n.]: Yettel. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
<https://www.yettel.hu/sajto/kozlemeny/tizeves-a-telenor-haz>

- Yettel. (2021) *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24.
Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/MjAyMS1mZW5udGFydGhhbG9zYWdpLWplbGVudGVzMi5wZGY/2021-fenntarthatosagi-jelentes_qm7s8kb4.pdf?v=5
- Yettel. (2022) *Fenntarthatósági jelentés*. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24.
Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/WWV0dGVsX3N1c3RhaW5hYmlsaXR5X3JlcG9ydF8yMDIyX0hVX2ZpbmFsLnBkZg/yettel-sustainability-report-2022-hu-1115_kxt9zbgq.pdf?v=2
- Yettel. (2023): A Yettel Magyarország környezeti politikája. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás:
https://static.yettel.hu/documents/WWV0dGVsX2tvcm55ZXpldGlfcG9saXRpa2FqYV8yMDIzX0hVLnBkZg/yettel-kornyezeti-politikaja-2023-hu_7rzy3kvu.pdf?v=1
- Zsolnai L. (2001): *Ökológia, gazdaság, etika. Profit vagy morál?* Budapest: Helikon Kiadó Kft.

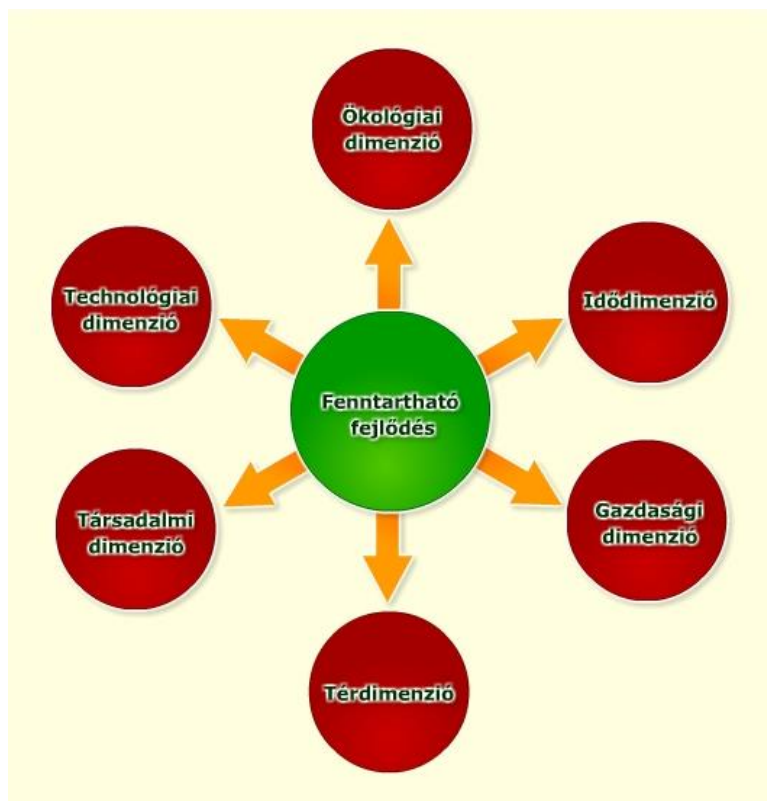
8. Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra: A fenntartható fejlődés sokdimenziós modellje.....	64
2. ábra: Az ENSZ Agenda 2030-as programjának fenntartható fejlődési céljai.....	65
3. ábra: Deming-ciklus.....	20
4. ábra: Az öt alapelv a felelős vállalatoknál.....	66
5. ábra: A KÖVET fenntarthatósági besorolási rendszerének szempontrendszere.....	66
6. ábra: A pontértékek jelentése a fenntarthatósági besorolásban.....	67
7. ábra: A fenntarthatósági besorolás pontos értékelési rendszere.....	67
8. ábra: A környezetbarát Telenor Ház az Égett-völgyben.....	29
9. ábra: A Telenor/Yettel Ház hőszivattyúi.....	30
10. ábra: A fenntarthatósági témák szervezeti irányítása 2022-ben.....	34
11. ábra: A kutatásban résztvevők mobilszolgáltatónként való megoszlása.....	43
12. ábra: Környezetbarát telefonkészülék vásárlásának fontossága a megkérdezetteknél...	44
13. ábra: A használt telefon környezetszennyezésével kapcsolatos válaszok eredménye.....	44
14. ábra: A használt telefonok újrahasznosításra való leadási szokásának a mérése a megkérdezetteknél.....	45
15. ábra: A nagyvállalatok fenntarthatósági fejlődéssel kapcsolatos stratégiai feladatainak értékelése a válaszadók által.....	48
16. ábra: A hazánkban is működő mobilszolgáltató vállalatok környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalásának értékelése a feladataik alapján.....	49
17. ábra: A megkérdezettek iskolai végzettség szerinti megoszlása kördiagramon ábrázolva.....	51
18. ábra: A kutatásban résztvevők nemenkénti megoszlása.....	52
19. ábra: A kutatásban résztvevők lakóhely szerinti megoszlása.....	53
20. ábra: A kutatásban résztvevők életkor szerinti megoszlása.....	54
1. melléklet: A kutatáshoz használt kérdőív.....	69
1. táblázat: A Vodafone Magyarország Zrt. fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ténykedése.....	38
2. táblázat: A Magyar Telekom Nyrt. fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ténykedése.....	39
3. táblázat: Piackutatásom célja, hipotézisek, kérdőíves kérdéseim táblázatba foglalása.....	41

9. Mellékletek

1. ábra: A fenntartható fejlődés sokdimenziós modellje

(Forrás: Dr. Csete Mária szerkesztette Haas-Schlesinger (2007) alapján)⁶⁷

⁶⁷ Csete M. (2012): *Regionális és környezetgazdaságtan*. [H. n.] EDUTUS Főiskola. [Elektronikus kiad.]
Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:
https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/11936/2010-0017_15_reg_kornygazdtan.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. ábra: Az ENSZ Agenda 2030-as programjának fenntartható fejlődési céljai

(Forrás: Az Európai Bizottság közleménye A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért 2016)⁶⁸

A 2030-as program fenntartható fejlődési céljai	
1. cél:	A szegénység minden formájának megszüntetése világszerte
2. cél:	Az éhezés megszüntetése, az élelmiszer-biztonság megvalósítása, jobb táplálkozás és a fenntartható mezőgazdaság előmozdítása
3. cél:	Az egészséges élet és jólét biztosítása mindenki számára, minden életkorban
4. cél:	Inkluzív és igazságos, színvonalas oktatás és az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása mindenki számára
5. cél:	A nemek közötti egyenlőség megvalósítása, a nők és lányok társadalmi szerepvállalásának elősegítése
6. cél:	A víz és higiénia elérhetővé tétele mindenki számára, és ezek fenntartható kezelése
7. cél:	A megfizethető, megbízható, fenntartható és modern energiához való hozzáférés biztosítása mindenki számára
8. cél:	A folyamatos, inkluzív és fenntartható gazdasági fejlődés, teljes és produktív foglalkoztatás és tisztességes munka mindenki számára
9. cél:	Rugalmas infrastruktúra kiépítése, az inkluzív és fenntartható iparosodás előmozdítása és az innováció ösztönzése
10. cél:	Az országokon belüli és országok közötti egyenlőtlenségek csökkentése
11. cél:	A városok és emberi települések inkluzív, biztonságossá, rugalmassá és fenntarthatóvá tétele
12. cél:	Fenntartható fogyasztási és termelési minták biztosítása
13. cél:	Azonnali fellépés az éghajlatváltozással és annak hatásaival szembeni küzdelem érdekében*
14. cél:	Az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások megőrzése és fenntartható hasznosítása a fenntartható fejlődés érdekében
15. cél:	A szárazföldi ökoszisztéma védelme, helyreállítása és fenntartható hasznosításának előmozdítása, az erdők fenntartható kezelése, az elszívtagosodás elleni küzdelem, a földek romlásának megállítása és visszafordítása és a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása
16. cél:	A békés és inkluzív társadalmak megvalósulásának elősegítése a fenntartható fejlődésért, a mindenki számára elérhető igazságszolgáltatásért, valamint a felelős és inkluzív intézményekért minden szinten
17. cél:	A végrehajtás eszközeinek megerősítése, a fenntartható fejlődésért való globális partnerkapcsolatok felélesztése
* Tudomásul véve, hogy az Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezménye az éghajlatváltozásra adott globális válasz megvitatásának elsődleges nemzet- és kormányközi fóruma.	

⁶⁸ Az Európai Bizottság Közleménye A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért 2016.

Európai Bizottság (2016): *A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért. Európai fellépés a fenntarthatóságért*. Strasbourg: Európai Bizottság. Strasbourg: [S. n.]. 16. p. [Elektronikus kiad.] Letöltés dátuma: 2024.04.27. Forrás:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=G>

4. ábra: Az öt alapelv a felelős vállalatoknál

(Forrás: Tóth Gergely, *A valóban felelős vállalat*, 66.o.)⁶⁹

	HAGYOMÁNYOS VÁLLALAT	VALÓBAN FELELŐS VÁLLALAT
SZÁLLÍTÁS	A szállítási távolság csak a költségek tekintetében számít, cél az olcsó beszerzés és minél nagyobb piac.	Szállítási teher minimalizálendő, távolsági szállítás csak nagyon indokolt esetben. Törekvés helyi beszerzésre, piacokra.
IGAZSÁGOSSÁG ⁶⁹	Ennek elérése nem a cég feladata, hanem az államé, egyházaké, társadalmi szervezeteké. Cél a hatékonyság, olcsóbb termékek előállítása jobb minőségben.	Bár a fő cél nem az igazságosság növelése, a cég tevékenységével nem erősítheti az igazságtalanságot. Méltányos kereskedelem, munkabérek, és-körülmények.
ÖKONOMIZMUS	A fogalom nem érthető. Gazdasági szereplőknek természetes célja a gazdaságosság.	Érthető a különbsége gazdaság és a gazdasági mánia között. A gazdaságosság fontos feltétel, de nem fő cél.
MÉRET	Cél a növekedés – mindenáron. A versenyképesség és a piaci erő ezzel arányosan nő, a méretgazdaságosság törvénye szerint a növekedéssel csökkennek a relatív költségek. Aki nem tapos, azt eltapossák. Évről évre növekvő jövedelem kell.	Cél az optimális méret. A túlnövekedés éppen olyan veszélyes, mint ha csenészek vagyunk. Meg kell találnunk a piaci helyünket és hosszútávon fenntartható hozamunkat. Hosszútávon állandó, s nem növekvő jövedelem kell.
TERMÉK	Azt állítjuk elő, amire fizetőképes kereslet van. Minden megengedett, amit a törvények nem tiltanak. A termékeink iránti kereslet (igények) aktív növelése kötelező.	Olyan terméket, tevékenységet keresünk, aminek igazán helye van egy fenntartható világban. Nem minden jó, amit szabad. Valódi szükségleteket elégítünk ki, s nem keltünk igényeket. Ott viszont vállaljuk a versenyt.

5. ábra: A KÖVET fenntarthatósági besorolási rendszerének szempontrendszere

(Forrás: Tóth Gergely, *A valóban felelős vállalat*, 84.o.)

FENNTARTHATÓSÁG	A. GAZDASÁGI	B. KÖRNYEZETI	C. TÁRSADALMI
1. ÉLETKÉPESSÉG	Nyereségesség, hatékonyság	Jogi megfelelés, Környezeti felelősség	Munkakörülmények, bérek, légkör
2. HASZONÉLVEZŐK	Gazdasági haszon megoszlása	Környezeti terhelés megoszlása	Munkakörülmények megoszlása
3. TERMÉK	Minőség, gazdasági kockázatok	Termék környezeti hatása	Elosztás. Szükségletek, tudati hatás
4. RENDSZER-SZEREPE	Méret, függőség, kontrol	Telephely, tevékenység, szállítás	Stabilitás, eredet, helyi szerep
5. SZUBJEKTÍV	Információ megbízhatósága és benyomás	Információ megbízhatósága és benyomás	Információ megbízhatósága és benyomás

⁶⁹ 4-7. ábrák: Tóth G. (2007): *A Valóban Felelős Vállalat*. Budapest: Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. 66.o., 84–85. o. Letöltés dátuma: 2024.04.24. Forrás: <https://kovet.hu/wp-content/uploads/2018/04/0-A-Val%C3%B3ban-Felel%C5%91s-V%C3%A1llalat-1.pdf>

6. ábra: A pontértékek jelentése a fenntarthatósági besorolásban

(Forrás: Tóth Gergely, *Valóban felelős vállalat*, 84.o.)

	A SZERVEZET SZEMPONTJÁBÓL		A LÉTFENNTARTÓ RENDSZER SZÁMÁRA
1.	(Jó vagy kiváló)	és	Előnyös, segítő
2.	Jó vagy kiváló	és	Kielégítő, ill. semleges
3.	Közepes, kielégítő	vagy	Nem előnyös
4.	Rossz	vagy	Súlyosan károsító
5.	Elégtelen	vagy	(Súlyosan károsító)

7. ábra: A fenntarthatósági besorolás pontos értékelési rendszere

(Forrás: Tóth Gergely, *Valóban felelős vállalat*, 85. o.)

FENNTARTHATÓSÁG	A. GAZDASÁGI		B. KÖRNYEZETI		C. TÁRSADALMI	
1. ÉLETKÉPESSÉG	NYERESÉG, HATEKONYSÁG		JOGI MEGFELELÉS, KÖRFELELŐSSÉG		MUNKAKÖRÜLMÉNYEK, BÉREK, LÉGMŰKÖR	
	Veszteséges/rombolja a helyi gazdaságot	1	Súlyos jogszértések, természetrombolás	1	Fekete munka, jogszértő kizsákmányolás	1
	Ált. nincs haszon, vagy rablógazdálkodás	2	Megfelelésre törekszik, de gyakran felelőtlen	2	Legális foglalkoztatás, de rossz körülmények	2
	Csekély vagy nagyon rövidtávú haszon	3	Jogilag kb. megfelelő kerítésen belül felelős	3	Kielégítő körülmények és bérek, stressz, taposás	3
	Szép nyereség, de főleg a cégnek	4	Jogilag teljesen megfelelő, helyi szinten felelős	4	Kiváló körülmények, de csak a pénzért dolgoznak	4
2. HASZONÉLVEZŐK	Nagymértékben erősíti a helyi gazdaságot	5	Mint 4+globális felelősség (pl. beszállítók)	5	Mint 4+csapat, azonosulás, magánélet segítése	5
	GAZDASÁGI HASZON MEGOSZLÁSA		KÖRNYEZETI TERHELÉS		MUNKAKÖRÜLMÉNYEK MEGOSZLÁSA	
	Illegális, fekete- vagy szürkegazdaság	1	Súlyosan szennyez vagy nagyon kockázatos	1	Tarthatatlan, kizsákmányolás gátolja a működést	1
	Igazságtalanul nagy haszon keveseknek	2	Szennyező vagy kockázatos	2	Nagy egyenlőtlenségek, kizsákmányolás	2
	Csak a nem dolgozó tulajdonosok profitálnak	3	Iparágban öko-hatékony vagy kicsit jobb	3	Juttatások és körülmények kielégítő eloszlása	3
3. TERMÉK	Széles tulajdonosi kör részesedik (dolgozók)	4	Legjobb elérhető technika	4	Juttatások és körülmények igazságos eloszlása	4
	Helyi közösség, "külsősök" is részesednek	5	Mint 4+hozzájárul a környezeti javuláshoz	5	Mint 4+infrastruktúrát a közösség is használhatja	5
	MINŐSÉG, GAZDASÁGI KOCKÁZATOK		TERMÉK KÖRNYEZETI HATÁSA		ELOSZTÁS, SZÜKSÉGELEK, TUDATI HATÁS	
	Rossz, megbízhatatlan, veszélyes termékek	1	Súlyosan szennyező vagy veszélyes	1	Hamar lefutó átermékek, nincs túlélési stratégia	1
	Ócska tucattermékek, komoly versenyben	2	Szennyező vagy rövid élettartamú, eldobható	2	Hamis szükségletet keltő átermékek, luxusjavak	2
	Jó minőség, de erős verseny/kis kereslet	3	Hosszú életű, javítható, újrahasznosítható	3	Igény, de nem szükséglet, elterjedt kényelmi javak	3
	Kiváló minőség, kis verseny/nagy kereslet	4	Szinte csak környezetbarát termékek	4	Valódi szükséglet – valódi termék	4
	Mint 4+pozitív irányba tereli a versenyt	5	Terméke javítja a környezet állapotát	5	Mint 4+társadalmi problémákat csökkenti	5

	MÉRLET, FÜGGŐSÉG, KONTROLL		FUNKCIÓ / SZÁLLÍTÁS, KOMPLEXITÁS		STABILITÁS, EREDET, HELYI SZEREP	
4. RENDSZER-SZEREP	Helyi kontroll nélküli óriás (XL)	1	Túlbonyolított, jelentős hatású szállítás	1	Növekedésmánia, konfliktusokat keltő vándorcég	1
	Nagy / közepes (XL, L, M), kis helyi kontrollal	2	Jelentős, de indokolható bonyolultság/szállítás	2	Gyakran telephelyet váltó vagy demoralizáló cég	2
	Függő kicsi (S), helyileg irányított nagy (M, L)	3	Megfelelő bonyolultság, szállítás	3	Buborék: letelepedő jöttment, v. felelőtlen helyi	3
	Teljesen független helyi (S, M vagy L)	4	Egyszerű, minimális szállítás, helyi igények	4	Helyi közösségért tevő, letelepedő jöttment v. helyi	4
	Független, helyi igényeket szolgáló kicsi (S)	5	Mint 4+rendszert tudatosan egyszerűsít	5	Helyi közösség szempontjából létfontosságú helyi	5
5. SZUBJEKTÍV	legfeljebb	5	legfeljebb	5	legfeljebb	5

1. sz. melléklet: A kutatáshoz használt kérdőív

A fenntartható fejlődés és a vállalat

Kedves Kitöltő! Molnárné Nagy Andrea vagyok, a MATE Károly Róbert Campus végzős hallgatója. Szakdolgozatom témája a fenntartható fejlődés és a vállalat. Kérdőívem kitöltése kb. 3 percet vesz igénybe. A kutatásban való részvétel önkéntes alapú, név nélkül történik. A kért adatok nem alkalmasak a személyek beazonosítására. Az eredményeket kizárólag a szakdolgozatomban használom fel. Nagyon szépen köszönöm a segítséget!

molnarnenagyandrea@gmail.com Fiókváltás

Nincs megosztva

* Kötelező kérdés

1. Önnek melyik mobilszolgáltatónál van előfizetése? *

- ☐ Telekom
- ☐ Vodafone
- ☐ Yettel
- ☐ Egyéb
- ☐ Nincs előfizetésem

2. Telefonkészülék vásárlásakor mennyire tartja fontos szempontnak hogy környezetbarát terméket vásároljon? (1 - egyáltalán nem, 5 - nagyon fontos) *

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos

3. Mennyire tartja Ön lényegesnek, hogy a régi telefonunkban található anyagokkal *
(pl. műanyag, ólom, réz, nikkel, cink) ne szennyezzük a környezetünket, ha azokat
újra lehet hasznosítani? (1 - egyáltalán nem, 5 - nagyon fontos)

	1	2	3	4	5	
Egyáltalán nem	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fontos

4. Új mobiltelefon vásárlásakor a szolgáltatók beszámítják a régi telefont az új *
készülék árába és a leadott, régi telefont újrahasznosítják. Ön szokott élni ezzel a
lehetőséggel és leadja régi készülékét?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

5. Ön szerint mennyire fontos, hogy az alábbi ügyek mellett kiálljanak a nagyvállalatok? (1- egyáltalán nem, 5 - nagyon fontos)

*

	Egyáltalán nem fontos	Kicsit fontos	Közepesen fontos	Fontos	Nagyon fontos
Környezetvédelem	☐	☐	☐	☐	☐
Rászoruló családok támogatása	☐	☐	☐	☐	☐
Egészségügy támogatása	☐	☐	☐	☐	☐
Minőségi oktatás támogatása	☐	☐	☐	☐	☐
Egészséges életmód népszerűsítése	☐	☐	☐	☐	☐
Környezettudatosság, energiatakarékosság népszerűsítése	☐	☐	☐	☐	☐
Szegénység, éhezés elleni küzdelem támogatása	☐	☐	☐	☐	☐
Tehetséggondozás	☐	☐	☐	☐	☐
Esélyegyenlőség növelése a társadalomban	☐	☐	☐	☐	☐

6. A következő állítások egy vállalat környezeti, gazdasági és társadalmi felelősségvállalására vonatkoznak. Ön szerint mennyire jellemző ez a hazánkban is működő mobilszolgáltató vállalatokra? (nem tudom - nem jellemző - kicsit jellemző - jellemző - teljes mértékben jellemző) *

	Nem tudom	Nem jellemző	Kicsit jellemző	Jellemző	Teljes mértékben jellemző
Hatékony hulladékgazdálkodást folytat	☐	☐	☐	☐	☐
Megújuló energiaforrásokat használ	☐	☐	☐	☐	☐
Támogatást nyújt a környezetvédelmi programok megvalósulásához	☐	☐	☐	☐	☐
Védi a természeti, társadalmi és gazdasági értékeket	☐	☐	☐	☐	☐
Betartja a környezetvédelmi előírásokat	☐	☐	☐	☐	☐
Környezetbarát technológiát használ	☐	☐	☐	☐	☐
Korrupcióellenes	☐	☐	☐	☐	☐
Fejleszti a humán tőkét	☐	☐	☐	☐	☐
Etikus magatartást folytat az üzleti életben	☐	☐	☐	☐	☐
Jogszálykövető	☐	☐	☐	☐	☐
Megfelelő minőségű termékeket árul	☐	☐	☐	☐	☐

7. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége: *

- ☐ Szakmunkásképző
- ☐ Főiskola/egyetem
- ☐ Gimnázium/középiskola
- ☐ Általános Iskola
- ☐ Okj-s képzés

8. Az Ön neme: *

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

9. Az Ön lakóhelye: *

- ☐ Főváros
- ☐ Megyeszékhely
- ☐ Város
- ☐ Falu
- ☐ Község

10. Az Ön életkora: *

Saját válasz

10. Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

a szakdolgozat¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: MOLNÁR NAGY ANDREA
A Hallgató Neptun kódja: T4P9WR
A dolgozat címe: A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉS A VÁLTLAT
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: AGRÁR-ÉS ÉLETTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: AGRÁRHOGISZTIKA, KERESKEDELEM ÉS MARKETING TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítotam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024. év 04. hó 27. nap

Molnár Nagy Andrea
Hallgató aláírása

1A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

2A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

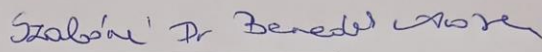
NYILATKOZAT

Molnárné Nagy Andrea (hallgató Neptun azonosítója: **T4P9WR**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Gyöngyös, 2024. március 22.

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.